

Bruxelles, den 29.5.2019
COM(2019) 260 final

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

Meddelelse af 2019 om EU's udvidelsespolitik

{SWD(2019) 215 final} - {SWD(2019) 216 final} - {SWD(2019) 217 final} -
{SWD(2019) 218 final} - {SWD(2019) 219 final} - {SWD(2019) 220 final}

I. INDLEDNING

I november 2015 fremlagde Europa-Kommissionen en **strategi på mellemlang sigt for EU's udvidelsespolitik**¹, der dækkede Kommissionens mandatperiode. I denne meddelelse gøres der status over de fremskridt, der er gjort med gennemførelsen af udvidelsespolitikken ved udgangen af februar 2019. I meddelelsen vises de fremskridt, der er gjort, samtidig med at der ses på de alvorlige udfordringer, som de måske kommende medlemsstater står over for.

Vestbalkan

Kommissionens **strategi for Vestbalkan**² fra februar 2018 var til stor støtte for regionen på vejen mod EU. Den bekræftede på ny Vestbalkans fremtid som en integreret del af EU. Den slog igen fast, at udsigten til EU-medlemskab baseret på opfyldelsen af faste, veletablerede kriterier er i EU's egen politiske, sikkerhedsmæssige og økonomiske interesse. Den bekræftede også de betydelige fremskridt, som regionen har gjort både med at gennemføre reformer og med at overvinde eftervirkningerne af krig og konflikt. Hvis landene skal opfylde alle betingelserne for medlemskab, herunder at styrke deres demokratier, er der imidlertid behov for alvorligere og mere omfattende og overbevisende reformer på afgørende områder, navnlig på retsstatsområdet, herunder bekæmpelse af korruption og organiseret kriminalitet, og i relation til økonomiske reformer og konkurrenceevne, regionalt samarbejde og forsoning. Kommissionen opfordrede til en betydelig styrkelse af EU's politiske, tekniske og finansielle støtte til regionen, bl.a. via strategiens seks flagskibsinitiativer, ved hjælp af 11,7 mia. EUR i førtiltrædelsesbistand for perioden 2014-2020. For at forbedre politikken incitamentsstruktur bemærkede Kommissionen også, at de nuværende frontløbere i tiltrædelsesforhandlingerne med den nødvendige politiske vilje, gennemførelsen af reelle og vedvarende reformer og endelige løsninger på tvister med nabolande potentielt vil kunne være klar til medlemskab i et 2025-perspektiv.

På **topmødet mellem EU og Vestbalkan**, der fandt sted i Sofia i maj 2018, bekræftede EU's ledere på ny deres uforbeholdne støtte til det europæiske perspektiv for Vestbalkan, og partnerne på Vestbalkan gav på ny tilsagn om, at dette perspektiv er deres klare strategiske valg. EU's ledere nåede til enighed om Sofiaerklæringen og den prioriterede Sofiadagsorden³, der skitserer nye foranstaltninger med henblik på et styrket samarbejde med regionen på centrale områder som sikkerhed, retsstatsprincippet og migration.

EU's ledere gav også **klare signaler** til de enkelte lande på Vestbalkan sidste år. Som svar på Kommissionens anbefalinger fra 2018 om at indlede tiltrædelsesforhandlinger med Republikken Nordmakedonien og Republikken Albanien vedtog Rådet i juni at reagere positivt på de fremskridt, der var gjort, og at udstikke vejen hen imod indledningen af tiltrædelsesforhandlinger med de to lande i juni 2019. Med hensyn til Kosovo* rapporterede Kommissionen, at alle benchmarks for visumfri rejse til Schengenområdet er blev opfyldt, og i marts 2019 støttede Europa-Parlamentet Kommissionens forslag om visumliberalisering under førstebehandlingen.

EU's øgede engagement i og støtte til regionen i løbet af det seneste år er allerede i færd med at give konkrete og betydelige **resultater**. Nordmakedonien videreførte ikke alene sin

¹ [COM\(2018\) 450 final](#).

² Et troværdigt udvidelsesperspektiv for landene på Vestbalkan og et øget engagement heri fra Den Europæiske Unions side ([COM\(2018\) 65 final](#)).

³ https://www.consilium.europa.eu/media/34776/sofia-declaration_en.pdf.

* Denne betegnelse indebærer ingen stillingtagen til Kosovos status, og den er i overensstemmelse med FN's Sikkerhedsråds resolution 1244/1999 og Den Internationale Domstols udtalelse om Kosovos uafhængighedserklæring.

ambitiøse reformdagsorden, men indgik også en historisk aftale med Grækenland om at løse den 27 år gamle navnekonflikt. Dette er sammen med den bilaterale aftale med Bulgarien et eksempel på, hvordan man kan styrke gode naboskabsforbindelser for hele regionen, og et vidnesbyrd om, hvilken tiltrækningskraft der ligger i det europæiske perspektiv. På samme måde er Albanien i færd med at gennemføre gennemgribende reformer, navnlig en omfattende omlægning af landets retssystem, herunder en hidtil uset revurdering af dommere og anklagere.

På baggrund af disse positive fremskridt må EU nu komme med et konkret og hurtigt udspil. EU har muligheden for — og har selv en stærk interesse i — at fastholde det langsigtede positive momentum i hele regionen. Unionen må overholde sine forpligtelser og ære den, som æres bør. Hvis man ikke belønner de objektive fremskridt ved at gå over til næste fase på vejen mod EU, vil det skade EU's troværdighed i og uden for regionen. En lunken reaktion på de historiske fremskridt og væsentlige reformer vil undergrave stabiliteten, i alvorlig grad hæmme stærkt tiltrængte yderligere reformer og påvirke arbejdet med følsomme bilaterale spørgsmål som f.eks. dialogen mellem Beograd og Pristina. Strategisk set vil det kun bidrage til, at EU's geopolitiske konkurrenter rodfæster sig på tærsklen til Europa.

Det er dog ikke alle lande, der har udnyttet de muligheder, som strategien for Vestbalkan byder på. I visse lande er indsatsen stagneret, navnlig på afgørende områder som retsstaten og grundlæggende rettigheder. De lande, der er længst fremme i tiltrædelsesprocessen, risikerer at sakke bagud i forhold til deres erklærede ambitiøse mål, hvis ikke også de øger indsatsen betydeligt, navnlig med hensyn til grundlæggende reformer. Alle de politiske ledere i regionen skal leve op til de reformer, som borgerne forventer, og der må ikke herske nogen tvivl om deres strategiske kurs og engagement i at blive medlem af EU. Tiltrædelse af EU er et grundlæggende valg baseret på værdier, som de enkelte lande mere aktivt skal tage til sig.

Sideløbende med denne meddelelse har Kommissionen vedtaget sin udtalelse om Bosnien-Hercegovinas ansøgning om medlemskab af Den Europæiske Union. Konklusionen og anbefalingen i udtalelsen er vedlagt som bilag til denne meddelelse.

Tyrkiet

Tyrkiet er en vigtig partner for EU og et kandidatland. Dialogen og samarbejdet på vigtige områder af fælles interesse er fortsat, også på højeste plan, bl.a. gennem et effektivt samarbejde om migration og stærk støtte fra EU til flygtninge. Tyrkiet har dog fortsat bevæget sig længere væk fra Den Europæiske Union, med alvorlig tilbagegang på områder som retsstatsforhold og grundlæggende rettigheder og gennem den svækkelse af de effektive indbyrdes kontrolmekanismer i det politiske system, som forfatningsændringens ikrafttræden har medført. I juni 2018 noterede Rådet sig med enstemmighed, at Tyrkiets tiltrædelsesforhandlinger reelt er gået i stå, og at det ikke kan overvejes at åbne eller lukke yderligere kapitler. De tilgrundliggende faktiske omstændigheder, der førte til denne vurdering, har ikke ændret sig.

Fremskyndelse af **tilpasningen** til EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, herunder med hensyn til restriktive foranstaltninger, er en vigtig del af udvidelsesprocessen og et vigtigt element for at bekræfte, at landene fuldt ud deler de principper, værdier og mål, som Unionen søger at fremme i og uden for sit naboskabsområde. Albanien og Montenegro har konsekvent tilsluttet sig holdningerne under EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik.

II. GENNEMFØRELSEN AF UDVIDELESSTRATEGIEN FRA 2015

Det er afgørende at videreføre de grundlæggende reformer mere aktivt for at opfylde Københavns- og Madridkriterierne for medlemskab. Bestræbelserne på disse områder er udelelige og gensidigt forstærkende og skal gennemføres mere håndfast og med et klarere politisk engagement.

a) De demokratiske institutioners funktionsmåde

I de fleste lande er det fortsat en stor udfordring at få etableret velfungerende **demokratiske institutioner**. Det er nødvendigt at få de nationale **parlamenters** centrale rolle fast forankret i den politiske kultur. Der er stadig behov for at få rodfæstet en konstruktiv tværpolitisk dialog. Oppositionspartierne, som også bærer et stort ansvar for udformningen af landenes fremtid, bør have mulighed for fuldt ud at udøve deres rolle og engagere sig i de demokratiske processer. Det er afgørende at styrke den parlamentariske ansvarlighed, tilsynet med den udøvende magt og den demokratiske kontrol.

På **Vestbalkan** er der endnu ikke etableret en konstruktiv **dialog** på tværs af det politiske spektrum, navnlig ikke i parlamenterne. Det er fortsat foruroligende, at der forekommer kontraproduktive boykotter af parlamentet, f.eks. i Albanien, Montenegro og Serbien. Borgernes protester med krav om reformer er taget til. Der kan benyttes mæglings- og dialogmekanismer som dem, der tilbydes af Europa-Parlamentet, f.eks. i Serbien. Regeringerne bør sikre, at oppositionen har mulighed for at udøve sin rolle fuldt ud inden for de eksisterende rammer. Og oppositionen vil skulle engagere sig konstruktivt i den demokratiske proces.

Der skal gøres en betydelig indsats for at styrke **parlamenternes tilsynsfunktion**. I Nordmakedonien har parlamentet forbedret sin tilsynskapacitet, genetableret sit system med indbyrdes kontrol og i betydelig grad reduceret brugen af **forkortede parlamentariske procedurer** til 20 % i 2018. Dette fænomen er imidlertid fortsat et problem i regionen som helhed. Det tilsvarende tal er på 44 % i Serbien, hvor den regerende koalitions parlamentariske praksis har ført til en forværring af lovgivningsdebatten og -kontrollen. I Montenegro afventes der stadig resultater af arbejdet i det tværpolitiske midlertidige udvalg om yderligere reform af valglovgivningen og anden lovgivning.

Der skal afholdes frie og retfærdige **valg**, og valgobservationsmissionernes anbefalinger skal gennemføres korrekt. Der skal rettes op på visse langvarige svagheder i hele valgcyklussen. Det er nødvendigt med en omfattende reform af reglerne for offentlig og privat finansiering af politiske partier.

I **Tyrkiet** har det nye præsidentielle system, som trådte i kraft efter valget i juni 2018, indskrænket **parlamentets lovgivnings- og tilsynsfunktioner** betydeligt. Der er ingen konstruktiv parlamentarisk dialog eller noget velfungerende system med indbyrdes kontrol. De mangler, der længe har været konstateret i systemet med parlamentarisk immunitet, er ikke blevet afhjulpet. Det øverste valgråds afgørelser om at lade valget gå om i Istanbul og om at give borgmesterposten i enkelte kommuner i landets sydøstlige del til kandidater på andenpladsen giver anledning til alvorlig bekymring over, om valgprocessens lovlighed og integritet overholdes, og om institutionen er uafhængig af politisk pres.

b) Retsstatsprincip og sikkerhed

Retsstatsprincippet er en central faktor i et velfungerende demokrati. Det understøttes af frie og retfærdige valg, et velfungerende parlament, som fuldt ud bør være i stand til at udøve sine centrale lovgivnings- og tilsynsfunktioner, samt magtadskillelse, samtidig med at der findes et velfungerende system med indbyrdes kontrol.

Retsstatsprincippet indgår klart og udtrykkeligt i EU's tiltrædelsesproces. Det er et centralt aspekt af den demokratiske omstilling og det vigtigste benchmark for EU's vurdering af udvidelseslandenes fremskridt hen imod medlemskab. Der er dog stadig en stor udfordring forbundet med at gøre troværdige fremskridt på dette område. De pågældende mangler hænger ofte sammen med utilstrækkelig politisk vilje, institutionel modstand og et stadig mere fjendtligt miljø for civilsamfundet. Dette afspejler delvis forekomsten af visse elementer af **politisk korruption**. Som følge heraf anvendes retsstatsprincippet stadig ikke korrekt på alle magtniveauer. Der er i Tyrkiet ikke taget nogen skridt til at rette op på tilbagegangen i retsstatsforholdene.

Det er af afgørende betydning for retsstatsprincippet, at der etableres et velfungerende og uafhængigt **retsvæsen**, hvor afgørelser håndhæves effektivt. Albanien har gjort betydelige fremskridt hen imod en reform af retssystemet, hvilket forløber planmæssigt. Etableringen af de nye retslige organer skal sikre en uafhængig forvaltning af retsvæsenet. Screeningen har ført til flere synlige resultater, idet der i alt blev truffet mere end 140 afgørelser, og alle prioriterede sager blev afsluttet i første instans, hvilket førte til, at 88 af de vurderede dommere blev afskediget eller gik af frivilligt. Reformerne på hele Vestbalkan lider imidlertid stadig under en langsommelig ændring af retskulturen. I Serbien er de forfatningsændringer, der har til formål at bringe forfatningen i overensstemmelse med europæiske standarder for retsvæsenet, endnu ikke blevet vedtaget. Det politiske pres og forflyttelser af et stort antal dommere og anklagere mod deres vilje er fortsat i Tyrkiet, hvilket yderligere underminerer uafhængigheden af det tyrkiske retsvæsen.

På Vestbalkan og i Tyrkiet er der fortsat tilfælde af udbredt **korruption**. De fremskridt, der er gjort med hensyn til at bekæmpe korruption på højt og mellemhøjt niveau, varierer på tværs af regionen. Nogle lande som f.eks. Nordmakedonien og Albanien har gjort fremskridt, men i de fleste lande er resultaterne fortsat ikke overbevisende og langt fra at opfylde kravene til medlemskab. Korruption på højt niveau og politisk korruption skal bekæmpes på en klarere og mere konsekvent måde. Det er også nødvendigt at opnå håndgribelige resultater i kampen mod korruption for at sikre et stabilt og gennemsigtigt erhvervmiljø og imødegå de reelle trusler mod de demokratiske strukturer. **Offentlige udbud** er fortsat særlig udsat for udbredt korruption. Kontrolmekanismen under hele udbudsprocessen skal styrkes, og gennemsigtigheden skal øges betydeligt ved hjælp af solide og ambitiøse foranstaltninger.

Organiseret kriminalitet er fortsat et meget alvorligt problem på Vestbalkan og i Tyrkiet. Der løber vigtige smuglerruter gennem Tyrkiet og Vestbalkan. En række stærke kriminelle netværk med international rækkevidde opererer fortsat fra og via disse lande. Landene har taget fat på visse aspekter af dette fænomen, og der er i løbet af 2018 berettet om væsentlige anholdelser og beslaglæggelser af narkotika. Det operationelle samarbejde med bl.a. EU's agenter er blevet intensiveret, navnlig med Albanien, og har givet konkrete og synlige resultater. Generelt er **resultaterne hvad angår endelige domfældelser** i sager om organiseret kriminalitet dog ofte fortsat svage. Nogle lande kan kun fremvise en håndfuld (eller slet ingen) endelige domfældelser for organiseret kriminalitet eller hvidvask af penge i de seneste år. Sådanne dårlige resultater viser, at de strafferetlige procedurer ikke er effektive, giver stærke signaler om straffrihed og bidrager til risikoen for kriminel infiltration af de politiske og økonomiske systemer. Landene skal også i betydelig grad øge **beslaglæggelsen og konfiskationen af aktiver** i sager om organiseret kriminalitet og korruption og bekæmpe kriminelle grupper mere resolut.

Vestbalkan har i de seneste år taget vigtige skridt til at modernisere de retlige og institutionelle rammer hvad angår **bekæmpelse af terrorisme**. Det operationelle samarbejde med EU's medlemsstater og EU's agenter er blevet yderligere forbedret og intensiveret. Alle

landene på Vestbalkan deltager aktivt i initiativet vedrørende terrorbekæmpelse på Vestbalkan. Ikke desto mindre er de fleste lande stadig nødt til at intensivere indsatsen for at løse problemet med hjemvendte fremmedkrigere og forebygge ekstremisme og radikaliseringsherunder i fængslerne. Det er nødvendigt at styrke onlineovervågnings- og beredskabskapaciteten. Proaktiv sporing af finansielle strømme bør indgå som led i en mere strategisk tilgang til bekæmpelse af hvidvask af penge og finansiering af terrorisme. Der er behov for, at Tyrkiet reviderer sin antiterrorlovgivning. Selv om Tyrkiet har en legitim ret til at bekæmpe terrorisme, er landet ansvarlig for at sikre, at dette sker i overensstemmelse med retsstatsprincippet, menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder. Antiterrorforanstaltninger skal være forholdsmæssige.

Der er et presserende behov for, at reformerne på retsstatsområdet gennemføres i **højere grad og på en mere troværdig måde**. Dette er den vigtigste betingelse for, at partnerne på Vestbalkan kan gøre fremskridt på deres respektive vej mod EU, herunder opfyldelsen af tiltrædelsesforhandlingernes foreløbige benchmarks for retsstatskapitlerne 23 og 24 for Montenegro og Serbien.

Når de foreløbige benchmarks er opfyldt, vil det give EU mulighed for klart at fastlægge de krav om retsstatsforhold, som forhandlingslandene i sidste ende skal opfylde for at være klar til EU-medlemskab på dette vigtige område. Montenegro er det første forhandlingsland, der kan nå dette stadium, forudsat at landet afhjælper manglerne på de kritiske områder mediefrihed, bekæmpelse af korruption og menneskehandel.

De foreløbige benchmarks for retsstatsprincippet skal primært sikre, at det pågældende lands institutionelle og lovgivningsmæssige opbygning er på plads, og at der er opnået de første resultater i forbindelse med gennemførelsen. Når denne ramme er på plads, vil Kommissionen fremsætte forslag om afsluttende benchmarks til EU's medlemsstater. Disse benchmarks vil overvejende være fokuseret på levering af håndgribelige resultater og etablering af en solid, troværdig og bæredygtig resultatliste i forbindelse med gennemførelsen.

c) Grundlæggende rettigheder

De grundlæggende rettigheder er i vid udstrækning indskrevet i lovgivningen på Vestbalkan. Der er imidlertid behov for en seriøs indsats for at fremskynde gennemførelsen. Tyrkiet har i løbet af rapporteringsperioden oplevet en fortsat kraftig forværring på centrale menneskerettighedsområder.

Udviklingen med hensyn til **ytringsfrihed** og mediernes uafhængighed i hele regionen giver anledning til voksende bekymring. Der er sket alvorlige tilbageskridt i **Tyrkiet**, hvor udøvelsen af ytringsfriheden er blevet hæmmet betydeligt, og hvor mere end 160 journalister fortsat sidder i fængsel, hvilket er et af de højeste tal i verden.

Der er konstateret en meget begrænset indsats på hele **Vestbalkan**. Generelt fortsætter problemet med fysisk og verbal intimidering, og det går stadig langsomt med efterforskning og retsforfølgelse. Forsøg på at påvirke public service-radio- og TV-virksomhedernes uafhængighed, uigennemsigtig offentlig og privat finansiering af medier og fordrejede reklamemarkeder er almindeligt forekommende i alle lande i regionen. Mediernes erhvervsvilkår er også kendetegnet ved hyppig politisk indblanding og uigennemsigtigt medieejerskab, der underminerer de uafhængige mediers bæredygtighed. EU viderefører sin stærke støtte til lokale civilsamfundsorganisationer, menneskerettighedsforkæmpere, journalister og uafhængige medieforetagender.

Hvis der skal opnås en effektiv bekæmpelse af misbrug af **børns rettigheder**, skal der gøres en øget indsats på hele Vestbalkan og i Tyrkiet. Regeringerne skal også bekæmpe diskrimination mod **personer med handicap, minoriteter** og andre udsatte grupper. Desuden

er der behov for en større indsats for at sikre **ligestilling mellem kønnene** og for at forebygge og bekæmpe diskrimination og vold mod kvinder. Der er gjort fremskridt med hensyn til rettighederne for lesbiske, bøsser, biseksuelle, transpersoner og interkønnede på Vestbalkan. Der er imidlertid behov for en betydelig indsats for at bekæmpe diskrimination og navnlig hadefuld tale og vold. **Romaerne** er fortsat konfronteret med social udstødelse, marginalisering og diskrimination. Det er fortsat nødvendigt at forbedre **fængselsforholdene**. Selv om undtagelsestilstanden er ophævet i Tyrkiet, er de fleste af de foranstaltninger, der blev indført under undtagelsestilstanden, fortsat i kraft, herunder dem, der begrænser vigtige **proceduremæssige rettigheder** såsom retten til et forsvar og adgangen til effektive retsmidler.

d) Reform af den offentlige forvaltning

En reform af den offentlige forvaltning er væsentlig for at forbedre forvaltningen på alle niveauer. Dette omfatter forvaltningens kvalitet og ansvarlighed, professionalisering af den offentlige tjeneste og afpolitisering, forsvarlig forvaltning af de offentlige finanser og sikring af tjenester af høj kvalitet til borgere og virksomheder. Der er gjort moderate fremskridt på dette område på Vestbalkan. I Tyrkiet er der sket alvorlige tilbageskridt i den offentlige tjeneste, hvilket også har påvirket den politiske planlægning og ansvarlighed, som følge af en større omstrukturering af den offentlige forvaltning og den offentlige tjeneste via præsidentielle dekreter.

Der er gjort visse fremskridt med at forbedre den **politiske planlægning**, men der er behov for en yderligere indsats for at sikre en stærk kvalitetskontrol fra centralregeringernes side. Politikker, lovgivning og offentlige investeringer udformes stadig ofte uden konsekvensanalyser og interinstitutionelle og offentlige høringer. Der er behov for en betydelig indsats for at sikre gennemsigtige og effektive **offentlige udbud**. Der er behov for en tidlig tilpasning til gældende EU-ret sammen med et effektivt offentligt **internt kontrolsystem** til at reducere ressourcespild, svig og korruption.

Professionaliseringen af den offentlige tjeneste mangler stadig at blive sikret i de fleste lande, og den overdrevne **politisering** skal **imødegås**. I **den statslige forvaltnings struktur** bør der sikres en effektiv ansvarsfordeling. De fleste lande har gjort en indsats for at forbedre **tjenesterne** til borgere og virksomheder, navnlig i form af e-tjenester, men der er behov for yderligere koordinering mellem forskellige initiativer og den overordnede reform af den offentlige forvaltning.

De **regionale og lokale myndigheders** rolle i forbindelse med tilpasningen til EU's regler og i sidste ende anvendelsen af disse regler skal tages i betragtning. Der skal findes en passende balance mellem centrale, regionale og lokale myndigheder, som på bedste vis understøtter gennemførelsen af reformer og leveringen af tjenester til borgerne.

e) Migration

Flygtningekrisen og den irregulære migration har været store udfordringer for såvel EU som Vestbalkan og Tyrkiet. Samarbejdet er blevet videreført gennem det fælles arbejde langs migrationsruterne i det østlige Middelhav og på Vestbalkan. Smugling af migranter og menneskehandel giver fortsat anledning til bekymring. Partnerlandene bør tage yderligere skridt til at sikre fuld overensstemmelse med EU's visumpolitik.

Erklæringen fra EU og Tyrkiet⁴ fra marts 2016 giver fortsat konkrete resultater med hensyn til at mindske antallet af irregulære og farlige grænsepassager og redde liv i Det Ægæiske Hav. Antallet af irregulære indrejser er 97 % lavere end i perioden, før erklæringen trådte i

⁴ <https://www.consilium.europa.eu/da/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/>

kraft, og antallet af omkomne til søs er faldet betydeligt. Tyrkiets retshåndhævende myndigheder har intensiveret deres indsats i rapporteringsperioden.

Tyrkiet har fortsat gjort en bemærkelsesværdig indsats som **vært for mere end 3,6 millioner registrerede flygtninge fra Syrien** og omkring 370 000 flygtninge fra andre lande. EU støtter fortsat landet i håndteringen af denne udfordring. **EU-faciliteten for flygtninge i Tyrkiet**⁵ med et samlet budget på 6 mia. EUR tager fortsat hånd om flygtningenes og værtssamfundenes humanitære behov og udviklingsbehov. Der er indgået kontrakter for hele første tranche på 3 mia. EUR. Resultaterne har været klart synlige og meget effektive: ca. 1,6 millioner flygtninge nyder i øjeblikket godt af månedlige kontantoverførsler via det sociale krisesikkerhedsnet, der er blevet gennemført 5 millioner konsultationer som led i den primære sundhedspleje, og familierne til over 494 000 børn, der går i skole, har modtaget økonomisk støtte. Den anden tranche på 3 mia. EUR er ved at blive gennemført. Faciliteten er fortsat en flagskibskoordineringsmekanisme, hvilket gør det muligt at yde hurtig og effektiv EU-bistand.

På **Vestbalkan** resulterede videreførelsen af EU-koordinerede beredskabsforanstaltninger til støtte for den nationale indsats i en yderligere reduktion på 35 % af antallet af irregulære indrejsende på denne rute i rapporteringsperioden, og dermed fortsatte den nedadgående tendens, der blev set i 2017. Der skal dog gøres mere for at give landene bedre mulighed for at forvalte migrationen, herunder bestræbelser på at forbedre forvaltningen af grænserne og mindske den irregulære migration. Bosnien-Hercegovina stod over for en tilstrømning af over 20 000 migranter og flygtninge i 2018. EU støtter fortsat regionen ved at opbygge partnernes kapacitet til at håndtere migrationsstrømmene og etablere asylprocedurer, tilbagesendelsesmekanismer og informationsudveksling. Der er afsluttet forhandlinger om statusaftaler med fem lande i regionen, og det vil gøre det muligt at indsætte europæiske grænse- og kystvagthold med udøvende beføjelser i de områder, der grænser op til EU's ydre grænser, til støtte for de nationale grænsemyndigheder. Aftalen med Albanien er trådt i kraft, og de første grænsevagter er blevet indsat. Vestbalkan er nødt til at styrke sin indsats for at tackle problemet med, at EU-medlemsstaterne får grundløse asylansøgninger fra borgere i regionen.

f) Økonomi

Vestbalkan og Tyrkiet står stadig over for **store udfordringer** i økonomierne, som ikke giver dem mulighed for at udnytte deres økonomiske potentiale fuldt ud. Trods tiltagende vækst, jobskabelse og indkomststigninger i de senere år halter landene stadig bagefter med hensyn til at reformere de økonomiske strukturer og forbedre konkurrenceevnen. De står stadig over for en høj arbejdsløshed, navnlig blandt unge, store misforhold mellem udbudte og efterspurgte kvalifikationer, en vedvarende uformel økonomi, ugunstige erhvervsmiljøer og lav grad af innovation.

I **Tyrkiet** har der fortsat været alvorlige **tilbageskridt** i den tyrkiske økonomi, hvilket har ført til større bekymring over, hvordan landets markedsøkonomi fungerer. De økonomiske forhold forværredes i 2018 som følge af en kraftig forringelse af finansieringsvilkårene, der afslørede de makroøkonomiske sårbarheder, der i årenes løb er opstået. **Den økonomiske styring blev yderligere forringet** med øget statslig indgriben i økonomien. Tyrkiet skal have vendt tendensen med tilbageskridt med hensyn til markedsreformer.

⁵ Kommissionens afgørelse C(2015) 9500 af 24.11.2015 om koordinering af Unionens og medlemsstaternes tiltag gennem en koordinationsmekanisme — flygtningefaciliteten for Tyrkiet, som ændret ved Kommissionens afgørelse C(2016) 855 af 10.2.2016.

På **Vestbalkan** er **investeringsklimaet** stort set uændret og er kendetegnet ved svage retsstatsforhold, utilstrækkelig håndhævelse af statsstøttekontrol, en rodfæstet grå økonomi, ringe adgang til finansiering og lav grad af regional integration og konnektivitet. Den statslige indblanding i økonomien fortsætter, hvilket øger risikoen for korruption gennem svag forvaltning af de offentlige finanser og hyppige ændringer i de forskriftsmæssige rammer og skatterne. Der er stærkt behov for at opgradere infrastrukturen, og investeringer bør kanaliseres via samordnet projektplanlægning og være i overensstemmelse med de prioriteter, der er aftalt med EU. Beslutningerne om større investeringer bør være baseret på gennemsigtighed og konsekvent passende omhu, som det er tilfældet med de konnektivitetsprojekter, der finansieres via Investeringsrammen for Vestbalkan.

Regional integration er en central faktor for at hæve levestandarden i det vestlige Balkan. Oprettelsen af et **regionalt økonomisk område** medfører øget konkurrence og giver mulighed for stordriftsfordele og produktivitetsgevinster. Et regionalt marked vil frigøre handelen inden for regionen og gøre Vestbalkan til en mere attraktiv investeringsdestination. En markedsintegration, der er baseret på EU's regler og standarder, vil bidrage til at skabe muligheder for at udvikle nye værdikæder og gøre regionen mere attraktiv for udenlandske direkte investeringer, bl.a. fra EU. Bedre konnektivitet inden for transport og energi vil fremskynde regionens integration i paneuropæiske netværk og samtidig styrke konkurrencedygtige energimarkeder og udvikle økonomiske korridorer i regionen. Transportfællesskabstraktaten, som nu er blevet ratificeret af alle parter, vil støtte og styrke gennemførelsen af dagsordenen for konnektivitet. Etableringen af et digitalt område og af mere integrerede arbejdsmarkeder giver også unge i regionen nye muligheder.

En ny regional roamingaftale, der blev undertegnet i april 2019, vil give borgerne og virksomhederne i regionen betydelige fordele. Den vil fra juli 2019 føre til en gradvis reduktion af roaminggebyrerne (et fald i detailprisen på dataoverførsler og opkald på 25 % og sms på 33 %) og fra juli 2021 afskaffelse af roaminggebyrer. Mobilabonnenter fra regionen vil få det fulde udbytte af deres indenlandske pakke, når de roamer i det vestlige Balkan, uden yderligere omkostninger. Aftalen åbner også mulighed for at udarbejde en køreplan for nedbringelse af roamingomkostningerne mellem Vestbalkan og EU, således som det er fastsat i den **digitale dagsorden** for Vestbalkan.

EU er fortsat langt den største handelspartner for Vestbalkan med hensyn til både import (73,5 %) og eksport (80,6 %). EU's virksomheder er de største investorer i regionen, idet de tegner sig for 73 % af de direkte udenlandske investeringer. De er således den vigtigste eksterne drivkraft for vækst og beskæftigelse i regionen. Det er afgørende at **styrke regionens modstandsdygtighed** for at sikre, at enhver udenlandsk finansieret økonomisk aktivitet er i fuld overensstemmelse med EU's værdier, normer og standarder, navnlig på centrale områder som retsstaten, offentlige indkøb, miljø, energi, infrastruktur og konkurrence. **Kinas erhvervs- og investeringsaktiviteter** på Vestbalkan har været stigende og kan i princippet give regionen en række muligheder. Imidlertid er hensynet til socioøkonomisk og finansiel bæredygtighed og EU-regler om offentlige indkøb dog meget ofte fraværende i disse investeringer, hvilket kan resultere i stor gældsætning og overførsel af kontrol med strategiske aktiver og ressourcer. Det betyder, at partnerlandene bør gennemføre stabiliserings- og associeringsaftalerne med EU fuldt ud, både i bogstav og ånd, og prioritere reformer inden for de relevante forhandlingskapitler i tiltrædelsesprocessen. EU bør fremme disse reformer mere håndfast, bl.a. ved at tage hensyn hertil i de fremtidige forhandlingsrammer.

EU støtter bedre økonomisk styring i Vestbalkan og Tyrkiet gennem den årlige **proces for det økonomiske reformprogram**. Denne proces, som er en integreret del af forberedelserne til EU-medlemskab, er blevet det vigtigste redskab til formulering og gennemførelse af

makroøkonomiske og strukturelle reformer med henblik på at øge konkurrenceevnen og fremme vækst og jobskabelse. Den bidrager til at styrke en bæredygtig vækst og konvergens på lang sigt, letter udformningen af politikker og skaber fremskridt men henblik på at opfylde de økonomiske Københavnskriterier. Der er behov for at fokusere mere på at øge ejerskabet for at forbedre gennemførelsen af de identificerede reformer.

Økonomisk udvikling og forøgelse af beskæftigelsen er afgørende, bl.a. for at dæmme op for de demografiske udfordringer på Vestbalkan, hvor der er høj emigration og lave fødselstal. Uden stærkere økonomier og generel demokratisk regeringsførelse vil disse fænomener fortsætte, med den deraf følgende risiko for omfattende utilfredshed, især blandt unge, og hjerneflugt.

g) Regionalt samarbejde og gode naboskabsforbindelser

EU's udvidelsespolitik skal fortsat eksportere stabilitet. EU hverken kan eller vil derfor importere **bilaterale tvister** og den ustabilitet, de kan medføre. Der skal findes og gennemføres endelige og bindende løsninger, som bidrager til den regionale stabilitet, inden et land tiltræder. Den historiske aftale, der er indgået mellem Nordmakedonien og Grækenland, om løsningen af en 27 år gammel navnetvist, viser et eksempel på forsoning i og uden for regionen. Der er imidlertid et hastende behov for en yderligere stærk og overbevisende indsats på hele Vestbalkan. Forbindelserne mellem Pristina og Beograd er blevet forværret, tydeligst med Kosovos beslutning om at indføre en told på 100 % på importen fra Serbien og Bosnien-Hercegovina, hvilket er i strid med den centraleuropæiske frihandelsaftale og er den seneste i en række provokationer fra begge sider. Kosovo skal hurtigst muligt ophæve denne afgørelse, og begge parter skal afstå fra yderligere handlinger, der kan opfattes som en provokation. Der er behov for hurtige fremskridt i den EU-støttede dialog hen imod en fuld normalisering af forbindelserne mellem Serbien og Kosovo, som bør føre til, at der indgås og gennemføres en omfattende og retligt bindende normaliseringsaftale.

Gode naboskabsforbindelser og regionalt samarbejde er vigtige elementer i stabiliserings-, associerings- og udvidelsesprocessen. På topmødet i Sofia bekræftede parterne på ny deres tilsagn om at styrke de gode naboskabsforbindelser, den regionale stabilitet og det gensidige samarbejde. Der er videreført løbende kontakter mellem regeringerne og teknisk dialog og samarbejde på bilateralt og regionalt niveau. Der er dog behov for en større indsats, især på de mest følsomme områder. Det regionale samarbejde bør styrkes, navnlig hvad angår krigsforbrydelser, bl.a. gennem initiativer til forsoning såsom oprettelsen af en regional sandhedskommission. Der er også behov for en yderligere indsats med hensyn til forsvundne personer, hvor vedtagelsen af den regionale handlingsplan er et vigtigt skridt i den rigtige retning. Udtalelser eller handlinger, som påvirker forholdet til nabolandene i negativ retning, bør undgås. Der er i EU ikke plads til opflammende retorik eller til forherligelse af krigsforbrydere, fra nogen side.

Det regionale samarbejde er fortsat, idet EU's dagsorden for konnektivitet har spillet en vigtig rolle, navnlig gennem den aftalte handlingsplan for et regionalt økonomisk område, udvikling af transport- og energinet, den digitale dagsorden og gennemførelse af mobilitetsprojekter for unge, der støttes gennem det regionale kontor for ungdomssamarbejde. Erasmus+-programmet har fortsat fremmet den interkulturelle dialog inden for videregående uddannelse og blandt unge. Den sydøsteuropæiske samarbejdsproces og andre regionale initiativer har også bidraget til at fremme stabilisering og samarbejde. Der er sket visse fremskridt med den praktiske gennemførelse af konnektivitetsprojekter. Der er dog behov for en yderligere betydelig indsats for at opfylde de udestående forpligtelser i forbindelse med regionale aftaler og tilsagn og for at gøre disse operationelle, bl.a. hvad angår gennemførelsen af de konnektivitetsreformforanstaltninger, der blev aftalt i 2015. Konnektivitets- og

miljøprioriteterne i regionen vil især kræve stærke synergier med de omkringliggende medlemsstater, bl.a. gennem EU-strategien for området omkring Adriaterhavet og Det Joniske Hav. Der bør ikke være hindringer for Vestbalkanpartnernes fulde og inkluderende deltagelse i regionale samarbejdsinitiativer og -arrangementer. Generelt kan regionalt samarbejde ikke pålægges udefra, men skal drives mere aktivt af landene i regionen, som skal tage fuldt ejerskab over bestræbelserne på at bidrage til stabilitet, forsoning og øgede økonomiske muligheder.

På grundlag af den erklæring om overgang til ren energi, der blev undertegnet på ministermødet i februar 2019, er der gode muligheder for, at Vestbalkan kan tage fat på en "**grøn dagsorden**" for regionen med henblik på at håndtere miljøspørgsmål, lige fra affaldsbortskaffelse og luftforurening til bredere spørgsmål som f.eks. klimaændringer. Dette vil ikke alene gavne borgernes sundhed og velfærd direkte, men vil også gøre regionen attraktiv for investeringer og turisme, samtidig med at man udnytter det betydelige økonomiske potentiale, der ligger i grøn vækst og den cirkulære økonomi.

Det er vigtigt at bevare de fremskridt, der hidtil er gjort i forbindelse med de **FN-ledede forhandlinger om en løsning vedrørende Cypern**, og at videreføre forberedelserne med henblik på en retfærdig, omfattende og levedygtig løsning, også hvad angår dens eksterne aspekter. Tyrkiets fortsatte konkrete engagement og bidrag til forhandlingerne om en retfærdig, samlet og holdbar løsning på Cypern-spørgsmålet inden for rammerne af FN vil være af afgørende betydning. Tyrkiet skal hurtigst muligt opfylde sin forpligtelse til at gennemføre tillægsprotokollen til associeringsaftalen mellem EU og Tyrkiet fuldt ud og gøre fremskridt med normaliseringen af forbindelserne med Republikken Cypern. Kommissionen opfordrer Tyrkiet til at undgå enhver form for trusler eller handlinger, som hæmmer gode naboskabsforbindelser og en mindelig løsning af tvister. Kommissionen understreger alle EU-medlemsstaternes suveræne rettigheder. Dette omfatter bl.a. retten til at indgå bilaterale aftaler og til at efterforske og udnytte naturlige ressourcer i overensstemmelse med EU-retten og international ret, inklusive FN's havretskonvention.

h) Førtiltrædelsesbistand i den næste flerårige finansielle ramme

I Kommissionens forslag til **instrumentet for førtiltrædelsesbistand (IPA III)**⁶ under den næste flerårige finansielle ramme for 2021-2027 er der forudset en solid politikbaseret tilgang med en **mere strategisk og dynamisk anvendelse af bistanden**, hvor de grundlæggende krav til medlemskab sættes i centrum. Ved yderligere at fokusere EU's finansielle bistand på centrale prioriteter vil det foreslåede IPA III i endnu højere grad fungere som løftestang til støtte for reformer og bringe partnerne tættere på Unionens værdier og standarder. Det nye IPA III forventes at skabe balance mellem indbygget effektivitet, incitamenter for partnerne til at gøre mere og sikring af, at alle partnere modtager en rimelig andel støtte til deres reformbestræbelser.

I år fejrer **Investeringsrammen for Vestbalkan** sin 10-årsdag. Denne vellykkede samarbejds- og koordineringsplatform, som ledes af Kommissionen, samler internationale og nationale finansieringsinstitutioner samt bilaterale donorer og støttemodtagere. I årenes løb har den medvirket til at forberede og finansiere vigtige infrastrukturprojekter på Vestbalkan i tilknytning til konnektivitet, men også i miljø- og socialsektoren. EU har bidraget med 925 mio. EUR i form af førtiltrædelsesmidler, som indtil videre har mobiliseret 5,4 mia. EUR i underskrevne lån og anslåede investeringer på over 18 mia. EUR. I overensstemmelse med

⁶ Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om oprettelse af et instrument til førtiltrædelsesbistand (IPA II) ([COM\(2018\) 465 final](#)).

strategien for Vestbalkan vil Investeringsrammen for Vestbalkan blive yderligere udvidet i strategisk og finansiell henseende.

III. KONKLUSIONER OG ANBEFALINGER

EU-tiltrædelsesprocessen bygger fortsat på fastlagte kriterier, **rimelige og strenge betingelser** samt princippet om **egen fortjeneste**. Tiltrædelsen af EU kræver, at der gennemføres komplekse reformer i et udfordrende miljø, hvilket kun kan opnås på lang sigt.

På grundlag af ovenstående analyse og vurderingerne af landene i landeoversigterne i bilaget fremsætter Kommissionen følgende konklusioner og anbefalinger:

I

1. En troværdig udvidelsespolitik er **en geostrategisk investering i fred, stabilitet, sikkerhed og økonomisk vækst** i hele Europa. Den er også en integreret del af den større strategi for at styrke Unionen inden 2025. EU og dets partnere, der ønsker medlemskab, står over for fælles muligheder, men også udfordringer som migration, organiseret kriminalitet og terrorisme. At forberede de pågældende lande på at opfylde alle kravene til medlemskab er fortsat en af **EU's vigtigste politiske prioriteter**.
2. **Tyrkiet** er fortsat en vigtig partner for Den Europæiske Union på flere områder af fælles interesse. Kommissionens strategi for Vestbalkan fra februar 2018 skabte ny fremdrift i hele regionen og medførte øget engagement fra EU og dets medlemsstater. Der er dog forskel på, i hvor høj grad de pågældende lande har grebet denne historiske mulighed. **Albanien** og **Nordmakedonien** har grebet muligheden og gennemført reformer, navnlig på de områder, der er enstemmigt fastlagt i Rådets konklusioner fra juni 2018. **Montenegro** og **Serbien** har endnu ikke handlet med beslutsomhed og øget deres indsats på afgørende områder. **Bosnien-Hercegovina** står over for mange strukturelle udfordringer. Kommissionens udtalelse om landets ansøgning om EU-medlemskab indeholder en omfattende reformkøreplan, der giver landet ny fremdrift i EU-integrationsprocessen. **Kosovo** bør flytte sit politiske fokus tilbage på at gøre fremskridt på vejen mod EU.
3. For at processen kan skride fremad, er det nødvendigt, at kandidatlandene prioriterer hurtigt at levere **reelle og bæredygtige resultater på centrale områder**, hvilket afspejles i princippet om "grundprincipperne først": retsstatsprincippet, reform af retsvæsenet, bekæmpelse af korruption og organiseret kriminalitet, sikkerhed, grundlæggende rettigheder, de demokratiske institutioners funktionsmåde og reform af den offentlige forvaltning samt økonomisk udvikling og konkurrenceevne. Der er også et presserende behov for, at Vestbalkan gør fremskridt med hensyn til forsoning, gode naboskabsforbindelser og regionalt samarbejde i lighed med den historiske aftale mellem Nordmakedonien og Grækenland.
4. EU har længe støttet det europæiske perspektiv for hele Vestbalkan som bekræftet sidste år. Som det fremgår af Kommissionens strategi for Vestbalkan, opfylder ingen af landene i øjeblikket kriterierne for medlemskab. Det kræver flere års hårdt, intensivt arbejde og resultater at nå dertil. Unionen skal også selv være stærkere og mere robust, før den kan

udvides⁷. Et **konkret og troværdigt perspektiv** for alle landene er dog fortsat afgørende for at gennemføre denne omstilling, fremme forsoning, eksportere stabilitet til regionen og fremme EU's værdier, normer og standarder. EU skal overholde sine forpligtelser og reagere klart og positivt på de objektive resultater, som landene har opnået i forhold til de betingelser, som EU har fastsat. Dette er ikke kun en strategisk investering i regionens fremtid, men først og fremmest en investering, der er i EU's egen politiske og økonomiske interesse.

5. EU er fortsat den vigtigste eksterne drivkraft for vækst og beskæftigelse på Vestbalkan. Det er afgørende for regionens succes, at enhver udenlandsk økonomisk aktivitet er i fuld overensstemmelse med EU's værdier, normer og standarder, navnlig på områder som retsstatsprincippet, konkurrence, offentlige indkøb, miljø, energi og infrastruktur. **Kinas øgede forretnings- og investeringsaktivitet** i regionen kan i princippet give muligheder, men meget ofte er hensynet til socioøkonomisk og finansiell bæredygtighed fraværende i disse investeringer. Dette understreger vigtigheden af, at partnerlandene fuldt ud gennemfører ånden og de specifikke bestemmelser i stabiliserings- og associeringsaftalerne med EU på ovennævnte områder og prioriterer de relevante reformer i tiltrædelsesprocessen.

II

6. **Tyrkiet** er fortsat en vigtig partner for Den Europæiske Union på områder af fælles interesse, lige fra migration og terrorbekæmpelse til energi, transport og handel. Rådet for Almindelige Anliggender anførte i sine konklusioner fra juni 2018, at Tyrkiets tiltrædelsesforhandlinger under de nuværende omstændigheder reelt er gået i stå, og at det ikke kan overvejes at åbne eller lukke yderligere kapitler. De tilgrundliggende faktiske omstændigheder, der førte til denne vurdering, har ikke ændret sig. Den tyrkiske regerings gentagne tilsagn vedrørende målet om tiltrædelse af EU er ikke blevet modsvaret af tilsvarende foranstaltninger og reformer, og EU's alvorlige betænkeligheder ved den fortsatte negative udvikling inden for retsstatsområdet, de grundlæggende rettigheder og retsvæsenet er ikke blevet adresseret.

Efter ophævelsen af undtagelsestilstanden i juli 2018 indførte Tyrkiet mange af undtagelsestilstandens mere repressive elementer i den nuværende lovgivning. Det nye præsidentielle system fjernede mange af de eksisterende indbyrdes kontrolmekanismer. Det har ført til yderligere politisering af den offentlige forvaltning og retsvæsenet.

Præsidentvalget og parlamentsvalget i juni 2018 og kommunalvalget i marts 2019 var kendetegnet ved stor valgdeltagelse. Vælgerne havde et reelt valg, selv om det var tydeligt, at kandidaterne ikke alle kunne konkurrere på lige og rimelige vilkår. Det regerende parti havde en betydelig fordel, bl.a. takket være en uforholdsmæssig stor dækning i offentlige og private medier med tilknytning til regeringen. Efter kommunalvalget erklærede det øverste valgråd fire folkevalgte borgmestre og medlemmer af kommunalbestyrelser for at være inhabile til de pågældende hverv i det sydøstlige Tyrkiet, selv om deres kandidaturer var blevet valideret inden valget. Det annullerede også borgmestervalget i Istanbul og bestemte, at valget skulle gå om den 23. juni. Det

⁷ Dette er grunden til, at Kommissionen i overensstemmelse med sin køreplan for en mere forenet, stærkere og mere demokratisk Union har fremsat en række initiativer med henblik på at forbedre de demokratiske, institutionelle og politiske rammer for Unionen i 2025 på grundlag af de nuværende traktater.

øverste valgråds afgørelser om at lade valget gå om i Istanbul og om at give borgmesterposten i enkelte kommuner i landets sydøstlige del til kandidater på andenpladsen giver anledning til alvorlig bekymring over, om valgprocessens lovlighed og integritet overholdes, og om institutionen er uafhængig af politisk pres. Afgørelserne strider mod selve kernen i en demokratisk valgproces, som er at sikre, at folkets vilje er afgørende.

Der har været alvorlige tilbageskridt inden for ytrings-, forsamlings- og foreningsfrihed. Tyrkiet skal forbedre den effektive beskyttelse af de grundlæggende rettigheder og vedtage og gennemføre en omfattende og troværdig reform af retsvæsenet, som kan genoprette dets uafhængighed.

Der har også fortsat været alvorlige tilbageskridt i den tyrkiske økonomi, hvilket har ført til større bekymring over, hvordan landets markedsøkonomi fungerer. Fordi den nationale valuta var hårdt presset, traf de tyrkiske myndigheder en række politiske foranstaltninger, der har haft negativ indflydelse på markedernes funktion. Der blev truffet positive foranstaltninger for at forbedre erhvervsklimaet, men betænkelighederne over retsstatsforholdene har afskrækket investorerne yderligere.

Erklæringen fra EU og Tyrkiet fra marts 2016 giver fortsat resultater, og begge parter har forpligtet sig til at gennemføre den. Den faldende tendens i de irregulære indrejser fra Tyrkiet til EU, efter at erklæringen trådte i kraft, er blevet understøttet af en intensiveret indsats fra Tyrkiets side. Tyrkiet har videreført sine enestående bestræbelser på at yde massiv humanitær bistand og støtte til mere end 3,6 millioner flygtninge fra Syrien og omkring 370 000 flygtninge fra andre lande. Tyrkiet og EU har bygget videre på det frugtbare samarbejde under faciliteten for flygtninge i Tyrkiet. I maj 2019 var de 6 mia. EUR, som EU har mobiliseret, blevet brugt til iværksættelsen af over 80 projekter.

Tyrkiet har udtrykt tilfredshed med FN's fornyede bestræbelser på at høre de berørte parter om en eventuel genoptagelse af forhandlingerne vedrørende Cypern. Det er vigtigt at bevare de fremskridt, der hidtil er gjort i forbindelse med de FN-ledede forhandlinger om en løsning vedrørende Cypern, og at videreføre forberedelserne med henblik på en omfattende, retfærdig og levedygtig løsning, også hvad angår dens eksterne aspekter. Tyrkiets fortsatte engagement i og bidrag til disse forhandlinger vil være af stor betydning.

Spændingerne i regionen omkring udsigten til kulbrinteefterforskning ud for Cyperns kyst steg som følge af Tyrkiets handlinger og udtalelser, der sætter spørgsmålstegn ved Republikken Cyperns ret til at udnytte kulbrinteressourcerne i sin eksklusive økonomiske zone. I maj 2019 sendte Tyrkiet en boreplatform ledsaget af militærfartøjer til Republikken Cyperns eksklusive økonomiske zone, hvorved spændingerne eskalerede yderligere. Kommissionen minder om Det Europæiske Råds erklæring fra marts 2018, hvori det kraftigt fordømte Tyrkiets fortsatte ulovlige handlinger i det østlige Middelhavsområde og Det Ægæiske Hav. Det mindede også om Tyrkiets forpligtelse til at respektere folkeretten og gode naboskabsforbindelser og opfordrede Tyrkiet til at respektere Cyperns suveræne rettigheder til at efterforske og udnytte sine naturressourcer i overensstemmelse med EU-retten og folkeretten. I marts 2019 opfordrede EU Tyrkiet til at afstå fra sådanne ulovlige handlinger, hvorpå EU ville reagere hensigtsmæssigt og i fuld solidaritet med Cypern.

Det er bydende nødvendigt, at Tyrkiet opfylder sin forpligtelse til at sikre, at tillægsprotokollen til associeringsaftalen mellem EU og Tyrkiet gennemføres fuldt ud og uden diskrimination, og fjerner alle hindringerne for de frie varebevægelser, herunder

hindringer for direkte transportforbindelser med Cypern. Der er ikke gjort fremskridt med normaliseringen af de bilaterale forbindelser med Republikken Cypern.

Det operationelle samarbejde om migration med Grækenland fortsætter. Spændingerne i Det Ægæiske Hav og det østlige Middelhavsområde har dog undermineret den regionale stabilitet og sikkerhed. Grækenlands og Cyperns territorialfarvande og luftrum er gentagne gange og i stigende grad blevet krænkede af Tyrkiet. De bilaterale forbindelser med flere EU-medlemsstater, navnlig Østrig, Tyskland og Nederlandene, er blevet bedre.

7. **Montenegro** åbnede yderligere to forhandlingskapitler i 2018, hvilket bringer det samlede antal op på 32 åbne kapitler, hvoraf tre er foreløbigt lukket. Den overordnede prioritet og den næste milepæl er opfyldelsen af de foreløbige benchmarks for retsstatsprincippet, der er fastsat i kapitel 23 og 24. Efter mere end fem års arbejde er Montenegro godt i gang med at reformere sine retlige og institutionelle rammer på dette område og har opnået indledende resultater på de fleste områder. Når de foreløbige benchmarks er opfyldt, vil det give EU mulighed for klart at fastlægge de krav om retsstatsforhold, som Montenegro skal opfylde, inden de relevante kapitler kan lukkes. Montenegro vil dog først være i stand til at nå denne nye fase i tiltrædelsesprocessen, når landet har afhjulpet manglerne på kritiske områder som navnlig mediefrihed, bekæmpelse af korruption og menneskehandel. De fremskridt, der sker med kapitlerne om retsstatsprincippet, vil fortsat være afgørende for, hvor hurtigt tiltrædelsesforhandlingerne vil skride fremad.

Montenegros politiske scene er fortsat polariseret, og oppositionen har i stor udstrækning fortsat deres boykot af parlamentet siden seneste valg i efteråret 2016. Påstande om korruption og ulovlig finansiering af politiske partier i begyndelsen af 2019 udløste fredelige borgerdemonstrationer. Alle politiske partier er ansvarlige for at få flyttet den politiske debat tilbage til parlamentet. Det midlertidige parlamentsudvalg om yderligere reform af valglovgivningen og anden lovgivning mangler stadig at opnå resultater gennem tværpolitisk dialog. Der er gjort gode fremskridt med hensyn til politikplanlægning, meritbaseret ansættelse og rationalisering af statsforvaltningens organisation, mens afpolitisering af den offentlige tjeneste fortsat udgør en særlig udfordring, også på lokalt plan. Landet har styrket sin retlige ramme for migration og asyl. Montenegros økonomi vokser fortsat støt. Den offentlige gæld har imidlertid nået en ny rekord. Udviklingen i den private sektor har fortsat været begrænset af svagheder i erhvervslivet og retsvæsenet samt en høj forekomst af uformel økonomi, som afspejler en ringe gennemførelseskapacitet i de centrale statslige institutioner, der er ansvarlige for at håndhæve retsstatsprincippet og konkurrencen på markedet.

8. **Serbien** åbnede fire forhandlingskapitler i rapporteringsperioden, hvilket bringer det samlede antal op på 16 åbne kapitler, hvoraf to er foreløbigt lukket. Det er af afgørende betydning, at der sker fremskridt med hensyn til retsstatsprincippet og normaliseringen af forbindelserne med Kosovo, og dette vil fortsat være afgørende for, hvor hurtigt tiltrædelsesforhandlingerne vil skride fremad. Serbien er nødt til at fremskynde retsstatsreformerne betydeligt, navnlig hvad angår retsvæsenets uafhængighed, bekæmpelsen af korruption, mediefriheden, den nationale håndtering af krigsforbrydelser og bekæmpelsen af organiseret kriminalitet, hvis landet ønsker at opretholde den overordnede balance i EU-tiltrædelsesforhandlingerne.

Serbiens politiske scene er i stigende grad præget af polarisering og stadig mindre plads til forskellige politiske holdninger. Der er et presserende behov for at skabe mere plads til reel tværpolitisk debat med henblik på at skabe en bred pro-europæisk konsensus, der er afgørende for landets fremskridt på vejen mod EU. Flere oppositionspartier begyndte at boykotte parlamentet i marts 2019. Regeringskoalitionens parlamentariske praksis har ført

til en forværring af lovgivningsdebatten og -kontrollen og har undergravet parlamentets tilsyn med den udøvende myndighed. Der blev indledt ugentlige demonstrationer mod regeringen i Beograd i december 2018 efter et angreb mod lederen af et oppositionsparti. Overordnet set er der ikke gjort fremskridt med hensyn til ytringsfriheden, men der er udarbejdet en ny mediestrategi på en gennemsigtig og inklusiv måde. I betragtning af de alvorlige udfordringer på området skal denne strategi nu vedtages og gennemføres hurtigst muligt. Der er gjort visse fremskridt med hensyn til leveringen af tjenesteydelser til borgerne, men der er behov for en indsats for at afpolitisere den offentlige forvaltning og gøre den mere professionel. Serbiens evne til at tiltrække og fastholde kvalificeret personale i den del af forvaltningen, som beskæftiger sig med EU-spørgsmål, har afgørende betydning. Den igangværende konstitutionelle reformproces, der er baseret på det regeringsstøttede udkast fra oktober 2018, har navnlig til formål at styrke garantiene for retsvæsenets uafhængighed i overensstemmelse med europæiske standarder. De økonomiske reformer skaber fortsat resultater, især hvad angår makroøkonomisk stabilisering. Prispresset er fortsat lavt, og arbejdsmarkedsforholdene er forbedret. De store strukturreformer af den offentlige forvaltning, skattemyndigheden og de statsejede virksomheder skrider dog kun langsomt fremad. Den private sektor er fortsat hæmmet af svagheder på retsstatsområdet og i håndhævelsen af fair konkurrence. Serbien bidrager fortsat betydeligt til håndteringen af blandede migrationsstrømme mod EU.

Generelt har Serbien fortsat været engageret i den EU-støttede dialog med Pristina, selv om Kosovo har indført toldtariffer. Serbien må gøre en yderligere betydelig indsats og navnlig i sine internationale forbindelser bidrage til, at der skabes et gunstigt klima for indgåelsen af en juridisk bindende aftale med Kosovo. Det er afgørende, at der hurtigst muligt indgås en sådan aftale, således at Serbien og Kosovo hver især kan gøre fremskridt på vejen mod EU.

9. **Nordmakedonien** har gjort en stor indsats for at nå sit strategiske mål om integration i EU og NATO. Landet har vist, at det er fast besluttet på at fremme EU's reformdagsorden, og har leveret konkrete og varige resultater, herunder navnlig hvad angår de betingelser for indledningen af tiltrædelsesforhandlinger, der er fastlagt i Rådets konklusioner fra juni 2018. Den politiske vilje til at bevæge sig fremad er i rapporteringsperioden blevet udvist konsekvent af regeringen og gradvist også af oppositionen, og trods politiske udfordringer er der sket en positiv ændring i tankegangen. Bæredygtigheden af disse strukturreformer er en langsigtet proces, der kræver et fortsat engagement. De relevante lovgivningsmæssige ændringer på disse områder er hovedsageligt blevet gennemført på en inklusiv og gennemsigtig måde med deltagelse af oppositionen, civilsamfundet og internationale partnere. De første konkrete resultater er opnået med hensyn til at styrke retsvæsenets uafhængighed og resultaterne i forbindelse med efterforskning, retsforfølgelse og endelig domfældelse i sager om korruption og organiseret kriminalitet, herunder på højt plan. Det er nødvendigt, at denne indsats fortsættes med uformindsket styrke og på en gennemsigtig måde for at sikre, at den dømmende magt fungerer professionelt og upartisk. Den statslige kommission for forebyggelse af korruption har taget vigtige skridt til proaktivt at bekæmpe korruption med deltagelse af højtstående embedsmænd på tværs af det politiske spektrum. Der er i samarbejde med NATO og strategiske partnere truffet sikkerhedsforanstaltninger inden for efterretnings- og sikkerhedstjenesterne for at forhindre en gentagelse af fortidens alvorlige problemer. Der er gjort en indsats for at gøre den offentlige forvaltning mere professionel, og den statslige kommission for forebyggelse af korruption har taget skridt i forbindelse med påståede politiserede udnævnelser. Overordnet set har man genoprettet systemet med indbyrdes kontrol og konsolideret demokratiet og retsstatsprincippet i landet. Præsidentvalget den

21. april og den 5. maj 2019 blev afholdt på rolig, fredelig og gennemsigtig vis. Den historiske aftale, der blev indgået med Grækenland, satte en stopper for en langvarig tvist og er et eksempel på forsoning for regionen og Europa som helhed. Kommissionen ser frem til den fortsatte gennemførelse af venskabstraktaten med Bulgarien. Efter flere års stagnation fik man på ny økonomisk vækst på 2,7 % i 2018, og arbejdsløsheden fortsatte med at falde, men er stadig høj. Regeringen vedtog reformer af indkomstskat og pensioner og traf yderligere foranstaltninger for at forbedre forvaltningen af de offentlige finanser og øge gennemsigtigheden. Mangel på kvalificeret arbejdskraft, strukturelle udfordringer i erhvervslivet og underskud på investeringer i infrastruktur hæmmer imidlertid konkurrenceevnen og integrationen af nationale virksomheder i globale værdikæder.

I lyset af de betydelige fremskridt, der er gjort, og eftersom de betingelser, som Rådet enstemmigt fastlagde i juni 2018, er blevet opfyldt, anbefaler Kommissionen, at Rådet nu indleder tiltrædelsesforhandlinger med Nordmakedonien. For at støtte den fortsatte reformindsats ønsker Kommissionen at anvende en styrket tilgang til forhandlingskapitlerne om retsvæsenet og de grundlæggende rettigheder og om retfærdighed, frihed og sikkerhed over for landet.

10. **Albanien** gør fortsat gode fremskridt og viser sin fortsatte vilje til at fremme EU's dagsorden. Landet har i en konsekvent polariseret politisk atmosfære leveret konkrete og varige resultater, navnlig hvad angår de betingelser for indledningen af tiltrædelsesforhandlinger, der er fastlagt i Rådets konklusioner fra juni 2018. Oppositionspartierne, hvoraf de fleste gav afkald på deres parlamentariske mandat i februar 2019, bør på en konstruktiv måde genindgå i de demokratiske institutioner og engagere sig i en bred europæisk konsensus. Gennemførelsen af reformen af retsvæsenet fortsætter støt, hvilket har ført til gode fremskridt generelt og har lagt fundamentet for en væsentlig styrkelse af sektoren og konsolideret dens uafhængighed, upartiskhed, professionalisme og ansvarlighed. Der er opnået konkrete resultater i revurderingen af alle dommere og anklagere (screening). Den institutionelle omstrukturering af retsvæsenet er også fortsat. Der er oprettet nye organer til at sikre, at retsvæsenet styres uafhængigt, hvilket har ført til den efterfølgende oprettelse af specialiserede retlige og efterforskningsmæssige institutioner til bekæmpelse af organiseret kriminalitet og korruption. Der gøres fortsat en målrettet indsats i bekæmpelsen af korruption og organiseret kriminalitet, herunder bekæmpelsen af narkotikahandel og -dyrkning, hvilket bidrager til at skabe solide resultater inden for proaktiv efterforskning, retsforfølgelse og domfældelse. Albanien har i de seneste år konsekvent vist en stærk vilje til at bekæmpe produktionen af og den ulovlige handel med cannabis. Det internationale politisamarbejde, navnlig med EU's medlemsstater, er også blevet intensiveret, hvilket har ført til en række vellykkede omfattende retshåndhævelsesoperationer samt anholdelse og retsforfølgelse af lederne af organiserede kriminelle netværk. Leveringen af solide resultater inden for proaktiv efterforskning, retsforfølgelse og domfældelse i bekæmpelsen af korruption på alle niveauer og i bekæmpelsen af organiseret kriminalitet er stadig en udfordring på lang sigt, der kræver en yderligere styrket og konsekvent indsats fra Albaniens side, herunder operationelt samarbejde med EU's medlemsstater.

Desuden er reformen af den offentlige forvaltning fortsat med det overordnede formål at øge professionalismen og gennemsigtigheden i ansættelsesprocedurerne for den offentlige tjeneste samt at styrke politikudformningen ved at konsolidere de sektorspecifikke koordineringsstrukturer og fastlægge de lovgivningsmæssige rammer for konsekvensanalyser. Der er truffet yderligere foranstaltninger til at styrke den effektive beskyttelse af menneskerettighederne, herunder rettigheder for personer, der tilhører mindretal, og romaer, og politikker til bekæmpelse af forskelsbehandling. Den

økonomiske vækst steg yderligere fra 3,8 % i 2017 til 4,2 % i 2018, og arbejdsløsheden og budgetunderskuddet faldt, selv om begge dele fortsat er høje. En mangel på produktiv knowhow, et lavt uddannelsesniveau og teknologioverførsler hæmmer landets konkurrenceevne og integration i internationale værdikæder.

I lyset af de betydelige fremskridt, der er gjort, og eftersom de betingelser, som Rådet enstemmigt fastlagde i juni 2018, er blevet opfyldt, anbefaler Kommissionen, at Rådet nu indleder tiltrædelsesforhandlinger med Albanien. For at støtte den fortsatte reformindsats ønsker Kommissionen at anvende en styrket tilgang til forhandlingskapitlerne om retsvæsenet og de grundlæggende rettigheder og om retfærdighed, frihed og sikkerhed over for landet. Albanien er fortsat nødt til at levere solide resultater i bekæmpelsen af korruption på alle niveauer og i bekæmpelsen af organiseret kriminalitet. For at fastholde og konsolidere de fremskridt, som landet har gjort, er der også behov for en stærkere national konsensus om den absolutte prioritet, som EU-integrationen udgør, således at det er muligt at overvinde den nuværende polarisering og vise tværpolitisk vilje.

11. I **Kosovo** har den overordnede politiske situation vist sig at være en udfordring. De fremskridt, der er gjort med hensyn til visse centrale EU-relaterede reformer, er blevet overskygget af regeringens beslutning om at indføre en toldsats på 100 % på import fra Serbien og Bosnien-Hercegovina, hvilket er i strid med CEFTA og med ånden i stabiliserings- og associeringsaftalen. Kosovo bør ophæve denne foranstaltning hurtigst muligt og fokusere på at fremskynde gennemførelsen af stabiliserings- og associeringsaftalen, hvor der er behov for stærk tværpolitisk konsensus. Kosovo bør effektivt gennemføre nyligt vedtaget lovgivning om retsstatsprincippet og den offentlige forvaltning og fuldføre gennemførelsen af den europæiske reformdagsorden. Der er behov for en seriøs indsats for at forhindre politisk indblanding i ansættelsen af højtstående embedsmænd, og der er behov for en mere samordnet indsats for at bekæmpe korruption og organiseret kriminalitet. Det er i strid med de europæiske værdier at udnævne personer, der er dømt for krigsforbrydelser eller korruption/organiseret kriminalitet, til officielle hverv. Det er nødvendigt resolut at bekæmpe et højt niveau af korruption og organiseret kriminalitet, herunder i den nordlige del af Kosovo. Der er sket visse fremskridt med hensyn til økonomien i form af vedvarende vækst og visse forbedringer i erhvervsmiljøet. Der bør dog vedtages foranstaltninger til at øge aktivitets- og beskæftigelsesniveauet, til at sikre, at budgettet er i overensstemmelse med de eksisterende finanspolitiske regler, og til at bekæmpe den uformelle økonomi.

I juli 2018 bekræftede Kommissionen, at Kosovo har opfyldt alle de benchmarks for visumliberalisering, som Rådet har godkendt. I marts 2019 støttede Europa-Parlamentet Kommissionens forslag om visumliberalisering under førstebehandlingen. Forslaget om visumliberalisering er til behandling i Rådet og bør behandles hurtigst muligt. Kosovo bør fortsat bestræbe sig på at overholde alle kriterier, navnlig hvad angår retsstatsforhold og migration.

Generelt har Kosovo fortsat været engageret i den EU-støttede dialog med Beograd. Kosovo må gøre en yderligere betydelig indsats og bidrage til, at der skabes et gunstigt klima for indgåelsen af en juridisk bindende aftale med Serbien. Det er afgørende, at der hurtigst muligt indgås en sådan aftale, således at Kosovo og Serbien hver især kan gøre fremskridt på vejen mod EU. Kosovos regering skal ophæve tolden på import fra Serbien og Bosnien-Hercegovina.

IV. BILAG

- 1. Konklusion og anbefaling i Kommissionens udtalelse om Bosnien-Hercegovinas ansøgning om medlemskab af Den Europæiske Union**
- 2. Resuméer af konklusionerne i rapporterne**
- 3. Gennemførelse af strategien for Vestbalkan og den prioriterede Sofiadagsorden: øget engagement fra EU's side**
- 4. Statistisk bilag**

BILAG 1 — Konklusion og anbefaling i Kommissionens udtalelse om Bosnien-Hercegovinas ansøgning om medlemskab af Den Europæiske Union

Bosnien-Hercegovina har endnu ikke i tilstrækkeligt omfang opfyldt de kriterier om stabile institutioner til sikring af demokratiet, retsstaten, menneskerettigheder og respekt for og beskyttelse af mindretal, som blev fastsat på Det Europæiske Råds møde i København i 1993. I den henseende skal landet gøre en betydelig indsats for at opfylde disse kriterier i tilstrækkelig grad ved at styrke sine institutioner af hensyn til sikringen af demokrati, retsstatsprincippet, menneskerettigheder samt respekt for og beskyttelse af mindretal. Bosnien-Hercegovina er nødt til at bringe sin forfatningsmæssige ramme i overensstemmelse med Unionens standarder og sikre, at landets institutioner kan påtage sig forpligtelserne ved EU-medlemskabet. En decentraliseret statslig struktur er forenelig med EU-medlemskab, men Bosnien-Hercegovina vil skulle reformere sine institutioner for i praksis at kunne deltage i Unionens beslutningsproces og gennemføre og håndhæve EU-retten fuldt ud.

Bosnien-Hercegovina er nødt til at forbedre sine rammer for afholdelse af valg og retsvæsenets funktion. Landet bør også styrke forebyggelsen og bekæmpelsen af korruption og organiseret kriminalitet, herunder hvidvask af penge og terrorisme, og desuden sikre, at grænseforvaltnings-, migrations- og asylsystemet fungerer effektivt. Beskyttelsen af alle borgeres grundlæggende rettigheder skal øges, bl.a. ved at der sikres gunstige rammer for civilsamfundet og forsoning samt beskyttelse og inklusion af udsatte grupper. Der skal tages afgørende skridt med hensyn til reformen af den offentlige forvaltning.

Med hensyn til de økonomiske kriterier har Bosnien-Hercegovina opnået en vis grad af makroøkonomisk stabilitet. For gradvist at blive en fungerende markedsøkonomi, hvilket er et af de kriterier, der blev fastsat af Det Europæiske Råd i København i 1993, er Bosnien-Hercegovina nødt til at være særligt opmærksom på at fremskynde sine beslutningsprocedurer og forbedre erhvervsklimaet samt effektiviteten og gennemsigtigheden i den offentlige sektor, navnlig i offentlige virksomheder. Landet bør tage fat på hindringerne for velfungerende markedsmekanismer, som f.eks. en svag retsstat, omfattende bureaukrati, korruption, langvarige og unødvendigt komplekse administrative procedurer og en stor opsplitning af landets indre marked. For at sætte Bosnien-Hercegovina i stand til på mellemlang sigt at klare konkurrencepresset og markedskræfterne i Unionen skal landet være særligt opmærksom på uddannelsessystemets ringe kvalitet og dets utilstrækkelige orientering mod arbejdsmarkedets behov, kvaliteten af den fysiske kapital, såsom den utilstrækkelige udvikling af transport- og energiinfrastruktur og den langsomme tilpasning af landets økonomiske struktur.

Bosnien-Hercegovinas resultater med hensyn til gennemførelsen af landets forpligtelser i henhold til stabiliserings- og associeringsaftalen skal forbedres, navnlig hvad angår oprettelsen af aftalens parlamentariske dimension og ved at vedtage en national plan for overtagelsen af EU-retten.

Bosnien-Hercegovina befinder sig generelt på et tidligt stadium med hensyn til, hvorvidt landet er rede til at påtage sig de forpligtelser, der følger af EU-medlemskabet, og landet er nødt til at optrappe processen betydeligt for at bringe sig i overensstemmelse med EU-retten samt gennemføre og håndhæve sin lovgivning i den forbindelse. Opmærksomheden bør især rettes mod fri bevægelighed for varer, etableringsret og fri udveksling af tjenesteydelser, informationssamfundet og medier, landbrug og udvikling af landdistrikter, fiskeri, transportpolitik, energi, økonomisk og monetær politik, statistik, socialpolitik og beskæftigelse, erhvervs- og industripolitik, regionalpolitik og koordinering af strukturinstrumenter, uddannelse og kultur, forbruger- og sundhedsbeskyttelse samt finanskontrol.

Bosnien-Hercegovinas tiltrædelse ville samlet have begrænset indflydelse på Den Europæiske Unions politikker, og den ville ikke påvirke Unionens evne til at opretholde og intensivere sin egen udvikling. Dog kan påviste funktionelle problemer i Bosnien-Hercegovina, navnlig i forbindelse med den interne beslutningsproces samt usikkerhed og overlapninger mellem landets forskellige myndighedsniveauer i forhold til en række kompetencer, påvirke beslutningsprocessen på EU-plan negativt, og dette gælder navnlig for spørgsmål, hvor der kræves enstemmighed blandt EU-medlemsstaterne. Bosnien-Hercegovina bør derfor iværksætte en proces med henblik på at håndtere funktionelle problemer for at opfylde kravene til EU-medlemskab og påtage sig de dertil knyttede forpligtelser.

Det er Kommissionens opfattelse, at der bør indledes forhandlinger om Bosnien-Hercegovinas tiltrædelse af Den Europæiske Union, når Bosnien-Hercegovina har opnået den nødvendige grad af overensstemmelse med medlemskabskriterierne, herunder især de politiske Københavnskriterier om stabile institutioner med henblik på især at garantere demokratiet og retsstaten. Bosnien-Hercegovina vil skulle forbedre sine lovgivningsmæssige og institutionelle rammer grundlæggende for at sikre, at landet opfylder følgende centrale prioriteter:

Demokrati/Funktionsduelighed

1. Det skal sikres, at valg gennemføres i overensstemmelse med EU-standarder ved at gennemføre OSCE/ODIHR's og Venedigkommissionens relevante anbefalinger, sikre gennemsigtighed med hensyn til finansieringen af politiske partier og afholde kommunale valg i Mostar.
2. Der skal sikres resultater i den måde, hvorpå mekanismen til koordinering af EU-anliggender fungerer på alle niveauer, bl.a. ved at der udvikles og vedtages et nationalt program for overtagelsen af EU-retten.
3. Det skal sikres, at det parlamentariske stabiliserings- og associeringsudvalg fungerer korrekt.
4. De institutionelle rammer, herunder på forfatningsniveau, skal forbedres grundlæggende med henblik på at:
 - a) sikre retssikkerhed med hensyn til fordeling af kompetencer på tværs af forvaltningsniveauer
 - b) indføre en substitutionsklausul, der giver staten mulighed for ved tiltrædelsen midlertidigt at udøve beføjelser på andre forvaltningsniveauer for at forebygge og afhjælpe overtrædelser af EU-retten
 - c) sikre retsvæsenets uafhængighed, herunder dets selvstyreinstitution (HJPC)
 - d) reformere forfatningsdomstolen, bl.a. ved at tage fat på spørgsmålet om internationale dommere, og sikre håndhævelsen af dens afgørelser
 - e) garantere retssikkerheden, bl.a. ved at der oprettes en retsinstans, som får til opgave at sikre en konsekvent lovfortolkning i hele Bosnien-Hercegovina
 - f) sikre ligebehandling og ikkeforskelsbehandling af borgerne, navnlig ved at der tages højde for Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols retspraksis (*Sejdić-Finci*).
 - g) sikre, at alle administrative organer, der varetager gennemførelsen af EU-retten, alene baseres på faglighed, og fjerne vetoretten i deres beslutningstagning i overensstemmelse med EU-retten.
5. Der skal tages konkrete skridt til at fremme rammer, der er befordrende for forsoning, med henblik på at overvinde eftervirkningerne af krigen.

Retsstaten

6. Retsvæsenets funktion skal forbedres, ved at der vedtages ny lovgivning om det høje

- domstols- og anklageråd og domstolene i Bosnien-Hercegovina i overensstemmelse med EU-standarder.
7. Forebyggelsen og bekæmpelsen af korruption og organiseret kriminalitet, herunder hvidvask af penge og terrorisme skal styrkes, bl.a. ved at:
 - a) vedtage og gennemføre lovgivning om interessekonflikter og beskyttelse af whistleblowere
 - b) sikre en effektiv virkemåde og koordinering af korruptionsbekæmpende organer
 - c) tilpasse lovgivningen og styrke kapaciteten i forbindelse med offentlige udbud
 - d) sikre et effektivt samarbejde mellem de retshåndhævende myndigheder og anklagemyndigheden
 - e) påvise fremskridt i kraft af resultater med hensyn til proaktive undersøgelser, bekræftede anklageskrifter, retsforfølgelser og endelige domme mod organiseret kriminalitet og korruption, også på højt niveau
 - f) afpolitiser og omstrukturere offentlige virksomheder og sikre gennemsigtighed i privatiseringsprocessen.
 8. En effektiv koordinering på alle niveauer af kapaciteten til forvaltning af landegrænserne og migrationsstyring skal sikres, og desuden skal det sikres, at asylsystemet fungerer.

Grundlæggende rettigheder

9. Beskyttelsen af alle borgeres rettigheder skal styrkes, navnlig ved at sikre gennemførelsen af lovgivningen om ikke-forskelsbehandling og om ligestilling mellem kønnene.
10. Retten til liv og forbud mod tortur skal sikres, navnlig ved a) at afskaffe henvisningen til dødsstraf i *Republika Srpskas* forfatning og b) at udpege en national forebyggende mekanisme mod tortur og mishandling.
11. Gunstige rammer for civilsamfundet skal sikres, navnlig ved at stadfæste EU-standarderne for foreningsfrihed og forsamlingsfrihed.
12. Ytrings- og mediefriheden og beskyttelsen af journalister skal garanteres, navnlig ved a) at sikre et passende retligt efterspil i tilfælde af trusler og vold mod journalister og mediefolk og b) at sikre den finansielle bæredygtighed af det offentlige radio- og TV-system.
13. Beskyttelsen og inddragelsen af udsatte grupper skal forbedres, navnlig personer med handicap, børn, LGBTI-personer, medlemmer af romasamfundet, tilbageholdte, migranter og asylansøgere samt fordrevne personer og flygtninge i overensstemmelse med målsætningen om at afslutte bilag VII til Dayton-freds aftalen.

Reform af den offentlige forvaltning

14. Afgørende skridt i reformen af den offentlige forvaltning skal fuldføres for at forbedre den offentlige forvaltnings funktion generelt, idet der sikres en professionel og afpolitiseret offentlig forvaltning og en koordineret landsdækkende tilgang til politikudformning.

Kommissionen tilskynder Bosnien-Hercegovina til på alle forvaltningsniveauer at nå til enighed om og gennemføre socioøkonomiske reformforanstaltninger i tråd med de politiske retningslinjer for det økonomiske reformprogram.

Kommissionen tilskynder ligeledes Bosnien-Hercegovina til fortsat at engagere sig i regionalt samarbejde og styrke de bilaterale forbindelser med nabolandene, herunder ved at indgå landegrænse aftaler og tilstræbe varig forsoning i det vestlige Balkan.

Kommissionen henstiller til Rådet at drøfte denne udtalelse og opfølgningen på hovedprioriteterne ovenfor, efter at regeringerne i Bosnien-Hercegovina er dannet.

Kommissionen vil overvåge Bosnien-Hercegovinas fremskridt inden for stabiliserings- og associeringsaftalens institutionelle rammer og vil fortsat yde finansiel støtte til landet under instrumentet til førtiltrædelsesbistand.

Kommissionen vil fremlægge en rapport om Bosnien-Hercegovina som led i udvidelsespakken for 2020, hvori gennemførelsen af hovedprioriteterne ovenfor vil blive gransket i lyset af landets næste skridt på vejen mod EU-medlemskabet.

BILAG 2 — Resuméer af konklusionerne i rapporterne

Tyrkiet

Undtagelsestilstanden, der blev indført den 15. juli 2016 efter kupforsøget, sluttede den 18. juli 2018, da den sidste forlængelse udløb, men blev straks efter efterfulgt af det tyrkiske parlaments vedtagelse af en lov, der bibeholdt mange af undtagelsestilstandens elementer i yderligere tre år. Loven begrænser visse grundlæggende frihedsrettigheder og gjorde det navnlig muligt at afskedige tjenestemænd (herunder dommere) og forlænge tilbageholdelser, begrænse fri bevægelighed og offentlige forsamlinger og udvide regeringens beføjelser til at udpege provinsguvernører.

EU, der umiddelbart og på det kraftigste fordømte kupforsøget, gentog sin fulde støtte til landets demokratiske institutioner og anerkendte Tyrkiets legitime behov for at iværksætte hurtige og forholdsmæssige tiltag i lyset af en så alvorlig trussel. Den generelle og kollektive karakter af de tiltag, der er iværksat siden kupforsøget under undtagelsestilstanden, såsom omfattende afskedigelser, anholdelser og tilbageholdelser, har fortsat givet anledning til alvorlig bekymring.

Under undtagelsestilstanden blev der udstedt 36 dekreter, der begrænser visse borgerlige og politiske rettigheder og retten til forsvar, udvider politiets magt og anklageres beføjelser i forbindelse med efterforskning og retsforfølgning og forudser afskedigelsen af mere end 152 000 tjenestemænd, herunder akademikere, lærere og offentligt ansatte.

Forfatningsdomstolen har fastslået, at den ikke har mandat til at prøve lovligheden af dekreter, der bygger på retlige beføjelser, og som er udstedt under undtagelsestilstanden. Parlamentet har gennemgået 32 af dekreterne. I maj 2017 oprettede de tyrkiske myndigheder en undersøgelseskommission for foranstaltningerne under undtagelsestilstanden, som har til opgave at behandle alle klager individuelt.

I maj 2019 var der indgivet 126 600 klager. Heraf har undersøgelseskommissionen behandlet 70 406, og kun 5 250 har ført til genindsættelse, mens 65 156 klager er blevet afvist. Der er 55 714 udestående ansøgninger. Procenttallet for behandlingen af ansøgninger rejser bekymring om, hvorvidt hver enkelt sag undersøges individuelt. Eftersom der ikke er nogen høringer, har ansøgerne generelt ikke tilstrækkelige proceduremæssige garantier, og afgørelserne træffes på grundlag af de skriftlige sagsdokumenter vedrørende den oprindelige afskedigelse. Dermed må der sættes spørgsmålstegn ved, om undersøgelseskommissionen er et effektivt retsmiddel.

Med undtagelsestilstandens ophør har Tyrkiet trukket sine undtagelser fra den europæiske menneskerettighedskonvention og den internationale konvention om borgerlige og politiske rettigheder tilbage. Den fuldstændige overvågningsprocedure, som Europarådets Parlamentariske Forsamling genåbnede i april 2017, opretholdes dog stadig.

Ud over undersøgelseskommissionen for foranstaltningerne under undtagelsestilstanden er Tyrkiets evne til at sikre et effektivt nationalt retsmiddel i henhold til Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol blevet yderligere undermineret. Flere domstolsafgørelser, som har været til fordel for fremtrædende personligheder, herunder menneskerettighedsforkæmpere, blev hurtigt omstødt enten af en anden eller endog den samme domstol, i nogle tilfælde efter bemærkninger fra den udøvende magt.

Mange menneskerettighedsforkæmpere, civilsamfundsaktivister, medier, akademikere, politikere, læger, advokater, dommere og lesbiske, bøsser, biseksuelle, transkønnede og interseksuelle personer (LGBTI) tilbageholdes stadig — i visse tilfælde uden at der er rejst tiltale mod dem — og mødes af smædekampagner fra mediernes og højtstående politikernes

side. Det rum, der gives civilsamfundsorganisationer, som arbejder med grundlæggende rettigheder og frihedsrettigheder, er indskrænket yderligere, f.eks. især gennem indførelsen af yderligere administrative hindringer. De rettighedsbaserede organisationer, der er blevet lukket under undtagelsestilstanden, er ikke blevet tilbudt noget retsmiddel i forbindelse med konfiskationer. Siden oktober 2018 har civilsamfundsorganisationerne været udelukket fra den lovgivningsmæssige høringsproces i parlamentsudvalg, efter at parlamentets forretningsorden blev ændret. Der er ikke nogen inklusive mekanismer til at høre så meget som muligt af samfundet.

Tyrkiet har endnu ikke taget en række vigtige henstillinger fra Europarådet og dets organer op. Beskyldninger om uregelmæssigheder skal hver især bevises på grundlag af gennemsigtige procedurer. Det individuelle strafferetlige ansvar kan kun fastslås med fuld respekt for magtens tredeling, domstolenes fulde uafhængighed og alle personers ret til en retfærdig rettergang.

Det nye præsidentielle system har centraliseret den magt, der ligger hos den udøvende myndighed, og indskrænket parlamentets lovgivnings- og tilsynsfunktioner betydeligt. Siden juli 2018 har parlamentet vedtaget 17 retsakter, herunder kontroversielle ændringer af sin forretningsorden. Ministrene giver ikke længere fremmøde for parlamentsmedlemmerne, som kun kan stille skriftlige spørgsmål.

Den voksende politiske polarisering, især i perioden op til kommunalvalgene i marts 2019, hindrer fortsat en konstruktiv parlamentarisk dialog. Marginaliseringen af oppositionen, navnlig Folkets Demokratiske Parti (HDP), fortsætter, og mange HDP-lovgivere er tilbageholdt. De mangler, der længe har været konstateret i systemet med parlamentarisk immunitet, er ikke blevet afhjulpet.

Præsidentvalget og parlamentsvalget i juni 2018 og kommunalvalget i marts 2019 var kendetegnet ved stor valgdeltagelse. Vælgerne havde et reelt valg, selv om kandidaterne ikke alle kunne konkurrere på lige vilkår. Det regerende parti havde en betydelig fordel, hvilket også afspejledes i en uforholdsmæssig stor dækning i offentlige og private medier med tilknytning til regeringen. Efter kommunalvalget erklærede det øverste valgråd fire folkevalgte borgmestre og medlemmer af kommunalbestyrelser uegnede til at varetage embedet i det sydøstlige Tyrkiet, selv om deres kandidaturer var blevet valideret inden valget. Det annullerede også borgmestervalget i Istanbul og bestemte, at valget skulle gå om den 23. juni. Det øverste valgråds afgørelser om at lade valget gå om i Istanbul og om at give borgmesterposten i enkelte kommuner i landets sydøstlige del til kandidater på andenpladsen giver anledning til alvorlig bekymring over, om valgprocessens lovlighed og integritet overholdes, og om institutionen er uafhængig af politisk pres. Afgørelserne strider mod det centrale formål med en demokratisk valgproces, som består i at sikre, at folkets vilje er afgørende. Oppositionspartierne har gjort kraftige indsigelser mod annulleringen af borgmestervalget i Istanbul og beslutningen om at lade det gå om.

Med præsidentsystemets fulde ikrafttræden er den udøvende myndighed og den statslige forvaltning blevet omdannet. Præsidentsystemet, herunder afskaffelsen af premierministerposten og andre poster som f.eks. statssekretærer i ministerierne, har ført til en større politisering af den offentlige forvaltning. Præsidenten har nu magten til at udpege lederne af langt størstedelen af de offentlige tilsynsmyndigheder.

Forud for kommunalvalgene i marts 2019 bidrog de fortsatte anholdelser og afskedigelser af lokale politikere og udnævnelse af forvaltere såvel som den vilkårlige karakter af disse udnævnelser til, at vælgerne blev frataget politisk repræsentation på lokalt plan, hvilket i alvorlig grad risikerede at skade det lokale demokrati.

Regeringen har foretaget en gennemgribende ændring af de retlige rammer for forbindelserne mellem civilsamfundet og militæret, og den har øget den udøvende magts beføjelser over militæret betydeligt, hvilket har styrket den civile kontrol. Som en del af de forfatningsmæssige ændringer blev militære højesteretter reelt afskaffet, men militæret og efterretningstjenesterne mangler fortsat at udvise tilstrækkelig ansvarlighed over for parlamentet, og sikkerhedspersonalet har fortsat en omfattende retlig beskyttelse. Det parlamentariske retshåndhævelsesudvalg var fortsat ineffektivt. De retlige rammer for tilsyn med militærudgifterne er endnu ikke blevet forbedret.

Situationen i den sydøstlige del af landet er fortsat en udfordring på trods af et forbedret sikkerhedsmiljø. Regeringen videreførte sikkerhedsoperationer på baggrund af tilbagevendende voldshandlinger udført af det kurdiske arbejderparti (PKK), der fortsat figurerer på EU's liste over personer, grupper og enheder, der er involveret i terrorhandlinger. Selv om regeringen har en legitim ret til at bekæmpe terrorisme, er den også ansvarlig for at sikre, at dette sker i overensstemmelse med retsstatsprincipperne, menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder. Antiterrorforanstaltninger skal være forholdsmæssige. Trods en vis genopbygning har kun få internt fordrevne modtaget godtgørelser. Der har ikke været nogen synlig udvikling i genoptagelsen af en troværdig politisk proces for at opnå en fredelig og holdbar løsning

Tyrkiet er moderat forberedt med hensyn til reform af den offentlige forvaltning, og der har været alvorlige tilbageskridt med hensyn til offentlig tjeneste og forvaltning af menneskelige ressourcer, som også har påvirket den politiske udvikling og ansvarlighed. Ændringer af systemet for den offentlige tjeneste har øget politiseringen i forvaltningen yderligere. Det er fortsat undtagelsen, at ledende stillinger besættes gennem meritbaserede, konkurrencebaserede udnævnelser. Alvorlige proceduremæssige mangler sætter spørgsmålstejn ved, i hvor høj grad undersøgelseskommissionen for foranstaltningerne under undtagelsestilstanden kan betragtes som et effektivt retsmiddel for de afskedigede tjenestemænd.

Tyrkiets **retssystem** befinder sig i en tidlig fase af forberedelserne. Der har været yderligere alvorlige tilbageskridt, og henstillingerne i de foregående rapporter er ikke blevet accepteret eller gennemført. Det politiske pres på dommere og anklagere og forflyttelserne af et stort antal dommere og anklagere mod deres vilje er fortsat. Dette har fortsat en negativ indvirkning på retsvæsenets uafhængighed og overordnede kvalitet og effektivitet. De omfattende ansættelser af nye dommere og anklagere under det nuværende system er foruroligende, da der ikke er truffet foranstaltninger til at rette op på manglen på objektive, meritbaserede, ensartede og forud fastsatte kriterier for ansættelse og forfremmelse. Tyrkiets retsakademi blev genetableret ved præsidentdekret, efter at det tidligere akademi var blevet lukket under undtagelsestilstanden. Det kan stadig konstateres, at afskedigelserne og tvangsforflyttelser af dommere og anklagere har en afdæmpende effekt og risikerer at skabe udbredt selvcensur. Der er ikke truffet foranstaltninger til at genoprette retlige garantier for at sikre domstolenes uafhængighed i forhold til den udøvende magt eller for at styrke uafhængigheden hos rådet af dommere og anklagere (CJP). I august 2018 blev der bebudet en strategi for reform af retsvæsenet for perioden 2019-2023, men den er endnu ikke blevet vedtaget. Tyrkiet har hørt Europarådet og Kommissionen om udkastet til strategien.

Landet befinder sig i en tidlig fase i **bekæmpelsen af korruption**. Der har været tale om tilbagegang, eftersom de nedlagte forebyggende organer ikke er blevet erstattet af et uafhængigt organ i overensstemmelse med FN's konvention mod korruption, som Tyrkiet er part i. Både de retlige og de institutionelle rammer har fortsat givet de udøvende organer mulighed for at udøve utilbørlig påvirkning af efterforskning og retsforfølgning i højt

profilerede korruptionssager. De lovgivningsmæssige ændringer, der var planlagt i tidligere strategier for bekæmpelse af korruption, er ikke blevet gennemført. Lovgivningen om offentlige indkøb har fortsat været uforenelig med EU-retten, og anvendelsesområdet for undtagelserne fra loven om offentlige indkøb er blevet udvidet yderligere. Manglen på en solid strategi og handlingsplan for korruptionsbekæmpelse er et klart tegn på den manglende politiske vilje til beslutsomt at bekæmpe korruption. Der findes ikke nogen permanent, funktionelt uafhængig antikorrupsionsmyndighed, og der er ingen specialiseret anklagemyndighed til at lede korruptionsundersøgelser og kun ganske få specialiserede domstole. Generelt er korruption udbredt og vækker stadig bekymring.

Tyrkiet har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til **bekæmpelsen af organiseret kriminalitet**, men generelt har fremskridtet været begrænset. Landet skal forbedre sin lovgivning om cyberkriminalitet, konfiskation af aktiver og vidnebeskyttelse. Den tyrkiske databeskyttelse er stadig ikke i overensstemmelse med de europæiske standarder og vil skulle revideres for at sikre gennemførelsen af den operationelle aftale med Europol, der i øjeblikket føres forhandlinger om. Tyrkiet bør udvikle og implementere en mere omfattende og sammenhængende retlig ramme for konfiskation af udbytte fra strafbare forhold og forbedre sin kapacitet til at forvalte indefrosne aktiver.

Tyrkiet har gjort gode fremskridt på området **migration og asylopolitik** og er fortsat engageret i en effektiv gennemførelse af erklæringen fra EU og Tyrkiet af marts 2016. Den faldende tendens i de irregulære indrejser fra Tyrkiet til øerne i Det Ægæiske Hav, efter at erklæringen trådte i kraft, er blevet understøttet af en intensiveret indsats fra Tyrkiets retshåndhavende myndigheders side. Tyrkiet har videreført sine enestående bestræbelser på at yde en hidtil uset massiv humanitær bistand og støtte til mere end 3,6 millioner registrerede flygtninge fra Syrien og omkring 370 000 registrerede flygtninge fra andre lande og er dermed værtsland for det største flygtningesamfund i verden. Tyrkiet har nedsat syv arbejdsgrupper til at udføre teknisk arbejde vedrørende de udestående benchmarks i visumliberaliseringsdialogen. Der er imidlertid ikke gjort fremskridt for at få den tyrkiske visumpolitik harmoniseret med EU's fælles visumpolitik.

Der er fortsat alvorlig tilbagegang hvad angår **menneskerettigheder og grundlæggende rettigheder**. De retlige rammer omfatter generelle garantier for respekt for menneskerettighederne og de grundlæggende rettigheder, men de skal stadig bringes i overensstemmelse med den europæiske menneskerettighedskonvention (EMRK) og retspraksis hos Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD). Der har også været alvorlige tilbageskridt inden for ytringsfrihed, forsamlings- og foreningsfrihed, proceduremæssige rettigheder og ejendomsret. Der er ikke foretaget nogen ændringer af den lovgivning, der blev indført umiddelbart efter ophævelsen af undtagelsestilstanden, og som fjernede afgørende garantier til beskyttelse af civilsamfundsaktivister, menneskerettighedsforkæmpere, journalister, akademikere og andre mod misbrug. Håndhævelsen af rettigheder hindres dels af opsplittningen og den begrænsede uafhængighed i de offentlige institutioner, der har ansvaret for at beskytte disse rettigheder og frihedsrettigheder, dels af manglen på et uafhængigt retsvæsen. Fagforeningsrettigheder er fortsat under alvorligt pres. Der er ikke taget skridt til at efterforske, retsforfølge eller straffe dem, der var involveret i alvorlige krænkelser af menneskerettighederne under undtagelsestilstanden. Der var et klima præget af intimidering i hele samfundet, da undtagelsestilstanden blev brugt til at indsnævre spillerummet for afvigende eller alternative synspunkter. I december 2018 var det samlede antal fængslede, som der ikke er rejst tiltale mod, eller som afventer deres retssag, 57 000, hvilket udgør mere end 20 % af de indsatte i fængslerne. Fængslerne er overfyldte, og forholdene forværres fortsat. De alvorlige begrænsninger af ytringsfriheden er blevet opretholdt, og tendensen til at retsforfølge

forfattere, brugere af sociale medier og andre borgere, selv børn, for fornærmelse af præsidenten, er vokset dramatisk. Den manglende gennemsigtighed med hensyn til medieejerskab skaber fortsat tvivl om den redaktionelle uafhængighed. Romaerne⁸ lever fortsat i meget ringe boliger, og ofte har de ikke adgang til basale offentlige tjenester og er afhængige af sociale ydelser. Byfornyelsesprojekterne rammer fortsat primært deres bosættelser, hvilket tvinger hele familier til fordrivelse. Rettighederne for de mest sårbare grupper og personer, der tilhører minoriteter, skal beskyttes bedre. Kønsbaseret vold, diskrimination, hadefulde udtalelser mod minoriteter, hadforbrydelser og krænkelser af LGBTI-personers menneskerettigheder vækker fortsat alvorlig bekymring.

Tyrkiet har udtrykt tilfredshed med FN's fornyede bestræbelser på at høre de berørte parter om en eventuel genoptagelse af forhandlingerne vedrørende Cypern. Spændingerne i regionen omkring udsigten til kulbrinteefterforskning ud for Cyperns kyst steg på grund af Tyrkiets handlinger og udtalelser, der sætter spørgsmålstegn ved Republikken Cyperns ret til at udnytte kulbrinteressourcerne i Cyperns eksklusive økonomiske zone. I maj 2019 sendte Tyrkiet en boreplatform ledsaget af militærfartøjer til Republikken Cyperns eksklusive økonomiske zone, hvorved spændingerne eskalerede yderligere. Kommissionen minder om Det Europæiske Råds erklæring fra marts 2018, hvori det kraftigt fordømte Tyrkiets fortsatte ulovlige handlinger i det østlige Middelhavsområde og Det Ægæiske Hav. Det mindede også om Tyrkiets forpligtelse til at respektere folkeretten og gode naboskabsforbindelser og opfordrede Tyrkiet til at respektere Cyperns suveræne rettigheder til at efterforske og udnytte sine naturressourcer i overensstemmelse med EU-retten og folkeretten. I marts 2019 opfordrede EU Tyrkiet til at afstå fra sådanne ulovlige handlinger, hvorpå EU ville reagere hensigtsmæssigt og i fuld solidaritet med Cypern.

EU har gentagne gange understreget EU-medlemsstaternes suveræne rettigheder, som omfatter retten til at indgå bilaterale aftaler og efterforske og udnytte deres naturressourcer i overensstemmelse med gældende EU-ret og folkeretten, herunder FN's havretskonvention. Tyrkiet har endnu ikke opfyldt sin forpligtelse til at sikre, at tillægsprotokollen til associeringsaftalen mellem EU og Tyrkiet gennemføres fuldt ud og uden diskrimination, og har ikke fjernet alle hindringerne for de frie varebevægelser, herunder hindringer for direkte transportforbindelser med Cypern. Der er ikke gjort fremskridt med normaliseringen af de bilaterale forbindelser med Republikken Cypern.

Det operationelle samarbejde med Grækenland om migration er blevet videreført. Spændingerne i Det Ægæiske Hav og det østlige Middelhavsområde har dog ikke været befordrende for gode naboskabsforbindelser og har undermineret den regionale stabilitet og sikkerhed. De bilaterale forbindelser med flere individuelle EU-medlemsstater, navnlig Østrig, Tyskland og Nederlandene, er blevet bedre. Nederlandene og Tyrkiet har normaliseret deres forbindelser. Grækenlands og Cyperns territorialfarvande og luftrum er gentagne gange og i stigende grad blevet krænket af Tyrkiet. En anden kilde til alvorlig bekymring var den seks måneder lange tilbageholdelse af to græske soldater, der havde patruljeret ved landegrænsen, men forbindelserne blev væsentligt forbedret, da de blev frigivet i august 2018, og efter den græske premierministers besøg i Tyrkiet i februar.

I den forbindelse har EU endnu engang givet udtryk for alvorlig bekymring og indtrængende opfordret Tyrkiet til at undgå enhver form for trussel eller handling over for en medlemsstat eller enhver kilde til konflikt eller handling, som kan skade forholdet til nabolandene og forhindre en mindelig bilæggelse af tvister.

⁸ I overensstemmelse med den terminologi, der anvendes i de europæiske institutioner, anvendes ordet "roma" her som en fællesbetegnelse til at henvise til flere forskellige grupper, uden at der ses bort fra disse gruppers særlige karakteristika.

Hvad angår de **økonomiske kriterier**, har der fortsat været alvorlige tilbageskridt i den tyrkiske økonomi, hvilket har ført til større bekymring over, hvordan landets markedsøkonomi fungerer. I 2018 afslørede en kraftig forringelse af de eksterne finansieringsvilkår de sårbarheder, der i årenes løb er blevet akkumuleret. Som reaktion herpå traf de tyrkiske myndigheder en række politiske foranstaltninger, der har haft en negativ indflydelse på markedernes funktion, især fordi de greb ind i prisdannelsen og begrænsede den frie brug af udenlandsk valuta. Bekymringerne vedrørende de vigtigste økonomiske institutioners uafhængighed er blevet forværret. Underskuddet på de løbende poster toppede i første halvdel af 2018, inden der opstod en kraftig korrektion som følge af den svækkede økonomi og liraens fald. Efter valutakrisen og flere år med høj vækst i långivningen, høj vækst i pengemængden og lave realrenter kom inflationen langt op over den øvre margin i målintervallet. Der er ikke gjort fremskridt med hensyn til at forbedre gennemsigtigheden i forbindelse med statsstøtte.

Tyrkiet har gjort visse fremskridt og har et godt niveau af forberedelse med hensyn til at kunne modstå konkurrencepresset og markeds kræfterne i EU. Tyrkiet er godt integreret i EU-markedet, både hvad angår handel og investeringer. Der blev foretaget forbedringer i energisektoren og gjort visse fremskridt med hensyn til udgifter til forskning og udvikling, uddannelse og fysisk kapital. Der er imidlertid vedvarende problemer med uddannelseskvaliteten og ligestillingen mellem kønnene.

Hvad angår **evnen til at påtage sig forpligtelserne ved medlemskab** har Tyrkiet fortsat tilpasset sin lovgivning til EU-retten, om end i et begrænset tempo. Der har været flere tilfælde af tilbageskridt med hensyn til en række centrale aspekter inden for fri bevægelighed for kapital, offentlige indkøb, konkurrence, informationssamfundet, økonomisk og monetær politik samt eksterne forbindelser. Tyrkiet er langt fremme inden for selskabsret, transeuropæiske net og videnskab og forskning, og landet har opnået et godt niveau af forberedelse inden for områderne fri bevægelighed for varer, intellektuel ejendomsret, finansielle tjenesteydelser, erhvervs- og industripolitik, forbruger- og sundhedsbeskyttelse, toldunionen og finanskontrol. Tyrkiet er moderat forberedt med hensyn til offentlige indkøb, idet der stadig er vigtige mangler i tilpasningsarbejdet. Tyrkiet er også moderat forberedt med hensyn til fri bevægelighed for kapital, statistikker, energi, beskatning, økonomisk og monetær union, regionalpolitik, uddannelse og kultur, FUSP og transportpolitik, hvor der er behov for en betydelig yderligere indsats på alle områder. Tyrkiet har opnået et vist niveau af forberedelse inden for konkurrence, landbrug, fødevarer sikkerhed, veterinær- og plantesundhedspolitik, socialpolitik og beskæftigelse, miljø og klimaændringer, hvor man stadig mangler at fastlægge og gennemføre mere ambitiøse og bedre koordinerede politikker. Der skal på alle områder fokuseres mere på håndhævelse af lovgivningen, og på mange områder er det nødvendigt med betydelige yderligere fremskridt for at tilpasse lovgivningen til EU-retten, styrke reguleringsorganernes uafhængighed og opbygge den administrative kapacitet.

Montenegro

Hvad angår de **politiske kriterier**, var rapporteringsperioden fortsat præget af ringe tillid til rammerne for afholdelse af valg, og de har brug for en omfattende og tilbunds gående revision. Med henblik herpå blev der bl.a. i efteråret 2018 oprettet et midlertidigt parlamentarisk udvalg om reform af valglovgivningen og anden lovgivning til dette formål. Den har fået et ambitiøst mandat, men mangler endnu at levere resultater. Der blev afholdt præsidentvalg og lokalvalg i 11 kommuner og en bykommune i rapporteringsperioden. Der blev fortsat afholdt lokalvalg løbende, hvilket gjorde den internationale observation deraf vanskelig og gav rig mulighed for klager over uregelmæssigheder, som ikke kan vurderes uafhængigt.

Den politiske scene er fortsat polariseret og fragmenteret og præget af mangel på ægte politisk dialog. Der blev gjort begrænsede fremskridt med at genetablere den politiske dialog i Parlamentet i løbet af 2018 med en midlertidig og delvis tilbagevenden af flertallet af oppositionspartierne til Parlamentet og nedsættelsen af det midlertidige parlamentariske udvalg. Efter tilbageholdelsen af et parlamentsmedlem for oppositionen i slutningen af 2018 og påstandene om korruption og ulovlig finansiering af politiske partier (den såkaldte "envelope affair") i begyndelsen af 2019 vendte oppositionen imidlertid i vid udstrækning tilbage til at boykotte parlamentet. Disse påstande førte også til, at borgerne mobiliserede sig i regelmæssige gadeprotester, at der blev gjort forsøg på at skabe politisk dialog uden for parlamentet, og at oppositionens krævede, at der blev dannet en teknisk regering.

Alle politiske aktører er ansvarlige for at få flyttet den politiske debat tilbage til parlamentet. Det er nødvendigt, at alle parter deltager aktivt og konstruktivt for at styrke den parlamentariske ansvarlighed, tilsynet med den udøvende myndighed, den demokratiske kontrol og lovgivningens kvalitet. Der er ikke sket nogen udvikling i den politiske og retslige opfølgning af det påståede misbrug af offentlige midler til partipolitiske formål i 2012. Med hensyn til de seneste påstande indledte anklagemyndigheden undersøgelser vedrørende nogle af påstandene, og antikorrupsionsagenturet idømte det politiske parti, der var afsløret for at modtage ulovlige pengegaver, bødestraf. Disse påstande kræver en troværdig, uafhængig og effektiv institutionel reaktion.

Hvad angår regeringsførelse, er der behov for at styrke gennemsigtheden, interessenternes deltagelse og regeringens kapacitet til at gennemføre reformer. Med en ny retlig ramme og metode for strategisk planlægning bør der kunne opnås strategisk planlægning af bedre kvalitet og bedre overvågning og gennemførelse. De retlige, institutionelle og finansielle forhold, som civilsamfundsorganisationerne arbejder under, er generelt blevet bedre. Den reelle inddragelse af civilsamfundsorganisationer i den politiske beslutningsproces skal dog sikres i praksis.

Montenegro er moderat forberedt med hensyn til **reform af den offentlige forvaltning**. Generelt er der gjort visse fremskridt. Der er gjort gode fremskridt med hensyn til især rammerne for politisk planlægning på mellemlang sigt, meritbaseret ansættelse og rationalisering af den statslige forvaltning. Der er dog stadig behov for en stærk politisk vilje til at arbejde effektivt frem mod afpolitisering af den offentlige tjeneste og optimering af den statslige forvaltning, inklusiv og evidensbaseret politikudvikling, uddelegering af beslutningstagningen og ledelsesansvar.

Montenegros **retssystem** er moderat forberedt, og der er gjort visse fremskridt. De lovgivningsmæssige rammer, der har til formål at øge retsvæsenets uafhængighed og professionalisme, er endnu ikke gennemført fuldt ud. Den institutionelle kapacitet er blevet styrket.

Montenegro har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til **bekæmpelsen af korruption**. Der er opnået visse begrænsede fremskridt i rapporteringsperioden. Imidlertid er korruption udbredt på mange områder og giver fortsat anledning til betænkeligheder. Institutionernes operationelle kapacitet er blevet forbedret, men alle institutioner bør udvise en mere proaktiv holdning. Der skal tages hånd om udfordringerne med hensyn til antikorrupsionsagenturets troværdighed, uafhængighed og prioriteringer. Finansielle undersøgelser og beslaglæggelser og konfiskationer af aktiver bør stadig forbedres. Der er udarbejdet en første resultatliste over efterforskning, retsforfølgning og endelig domfældelse i korruptionssager på højt niveau, men den strafferetlige respons på korruption på højt niveau er stadig for begrænset. Det vil kun være muligt at opnå yderligere forbedringer på dette

område i et klima, hvor de uafhængige institutioner beskyttes mod utilbørlig påvirkning og tilskyndes til at udnytte deres beføjelser fuldt ud.

Montenegro er fortsat moderat forberedt med hensyn til **bekæmpelse af organiseret kriminalitet**. Der er gjort visse fremskridt inden for det retlige samarbejde og inden for visse områder af bekæmpelsen af organiseret kriminalitet. Der er udarbejdet en første resultatliste over efterforskninger af hvidvask af penge, finansielle efterforskninger og midlertidige beslaglæggelser af aktiver fra kriminelle aktiviteter. Det styrkede internationale politisamarbejde giver nu resultater, hvilket illustreres af en række højtprofilerede internationale operationer, arrestationer og beslaglæggelser af narkotika. Der er imidlertid behov for yderligere resultater for at opstille overbevisende resultatliste over mere komplekse former for organiseret kriminalitet, hvor der er lokale særinteresser på spil, herunder hvidvask af penge, menneskehandel og tobakssmugling samt konfiskation af udbytte fra strafbare forhold.

For så vidt angår **de grundlæggende rettigheder** har Montenegro tilpasset sin lovgivning til EU's standarder yderligere. Ombudsmandsinstitutionens kapacitet og den nationale forebyggelsesmekanisme er blevet forbedret, men der er stadig behov for en yderligere indsats for at styrke de institutionelle rammer og en effektiv beskyttelse af menneskerettighederne. Montenegro er nu nødt til at sikre, at de nødvendige institutionelle mekanismer er på plads til at beskytte sårbare grupper mod diskrimination. Gennemførelsen af lovgivningen er fortsat svag, og den institutionelle kapacitet vedrørende menneskerettigheder skal øges. Minoritetsgruppen bestående af romaer og egyptere er stadig den mest sårbare samfundsgruppe og den, der udsættes for den største diskrimination. Kønsbaseret vold og vold mod børn giver fortsat anledning til alvorlig bekymring.

Montenegro har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til **ytringsfriheden**, men der er ikke gjort yderligere fremskridt i rapporteringsperioden. Der har kun været en meget begrænset udvikling i forbindelse med undersøgelser af gamle sager om vold mod journalister. Den seneste politiske indblanding i de nationale offentlige radio- og TV-råd og agenturet for elektroniske medier er et alvorligt problem. Medierne er fortsat stærkt polariserede, og der er fortsat udfordringer i forståelsen af den rolle, som de frie medier spiller. De selvregulerende mekanismer er fortsat svage.

Hvad angår de **økonomiske kriterier**, har Montenegro gjort visse fremskridt og er moderat forberedt med hensyn til at udvikle en fungerende markedsøkonomi. Den økonomiske vækst er fortsat i et solidt tempo og har forbedret resultaterne på arbejdsmarkedet, selv om arbejdsløsheden fortsat har været høj. På trods af en positiv eksportdynamik var underskuddet på de løbende poster som følge af en stærk indenlandsk efterspørgsel fortsat meget stort, og det blev kun delvist finansieret af nettotilstrømningen af direkte udenlandske investeringer. Den finansielle sektors solvens og likviditet er blevet bedre, men små virksomheders adgang til finansiering er fortsat hæmmet af stramme lånebetingelser. Den finanspolitiske konsolidering fortsatte i 2018, men målet for budgetunderskuddet blev ikke nået, og den offentlige gæld nåede et rekordhøjt niveau, hvilket til dels skyldtes behovet for finansiering af et stort motorvejsprojekt, som finansieres af et kinesisk lån. Udviklingen i den private sektor har fortsat været begrænset af svagheder i erhvervslivet, retsvæsenet og en høj forekomst af en uformel økonomi, hvilket afspejler en ringe gennemførelseskapacitet i de centrale statslige institutioner, der er ansvarlige for at håndhæve retsstatsprincippet og konkurrencen på markedet.

Montenegro har gjort visse fremskridt og er moderat forberedt med hensyn til sin kapacitet til at kunne modstå konkurrencepresset og markedskræfterne i Unionen. Udviklingen af infrastruktur på en række områder er gradvist ved at skabe forudsætningerne for en forbedret

økonomisk konkurrenceevne. Der er dog behov for en yderligere indsats for at styrke udviklingen af menneskelig kapital og mindske misforholdet mellem uddannelsesresultater og arbejdsmarkedets behov. Det er nødvendigt, at de lokale virksomheder vokser og øger den internationale konkurrenceevne.

Hvad angår **gode naboskabsforbindelser og regionalt samarbejde**, har Montenegro fortsat engageret sig konstruktivt i de bilaterale forbindelser med andre udvidelseslande og tilgrænsende EU-medlemsstater og er en aktiv deltager i det regionale samarbejde.

Hvad angår **evnen til at påtage sig forpligtelserne ved medlemskab**, er der udført vigtigt arbejde med tilpasning til gældende EU-ret og forberedelse af gennemførelse deraf på de fleste områder. Landet har opnået et godt forberedelsesniveau på områder som selskabsret, intellektuel ejendomsret, energi og udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik. Det er moderat forberedt inden for mange kapitler, f.eks. fri bevægelighed for varer, konkurrencepolitik, landbrug og udvikling af landdistrikter, fødevarer sikkerhed og veterinær- og plantesundhedspolitik samt erhvervs- og industripolitik. Montenegro har opnået et vist niveau af forberedelse på områder som miljø og klimaændringer og socialpolitik og beskæftigelse. Der er gjort gode fremskridt inden for etableringsret og fri udveksling af tjenesteydelser, selskabsret, intellektuel ejendomsret, landbrug og udvikling af landdistrikter, fødevarer sikkerhed og veterinær- og plantesundhedspolitik. Fremadrettet bør Montenegro navnlig fokusere på konkurrencepolitik, miljø og klimaændringer samt offentlige indkøb. Det er fortsat en vigtig udfordring for Montenegro at få styrket den administrative kapacitet til at sikre gennemførelsen af gældende EU-ret. Montenegro har fortsat tilsluttet sig alle holdninger og erklæringer under EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik.

På **migrationsområdet** blev Montenegro ramt af en kraftig stigning i den irregulære migration som følge af, at de regionale migrationsstrømme delvis skiftede til den såkaldte "kystrute" langs Albanien, Montenegro og Bosnien-Hercegovina. De montenegrinske myndigheder pågreb 4 753 irregulære migranter (en stigning på 460 % i forhold til 2017), hvilket bragte landets modtagelses- og administrationskapacitet under stærkt pres. De retlige rammer blev yderligere styrket med ikrafttrædelsen af en vigtig lovgivningspakke om migration og asyl, og der blev også truffet visse foranstaltninger for at øge både modtagelseskapaciteten og den operationelle kapacitet. Der blev undertegnet vigtige grænsesamarbejdsaftaler med nabolandene, og statusaftalen med EU om den europæiske grænse- og kystvagts blev paraferet. I den næste rapporteringsperiode bør Montenegro yderligere styrke kapaciteten til at håndtere blandede migrationsstrømme og integrationen af flygtninge og fortsætte med at øge de menneskelige og materielle ressourcer, der er afsat til grænseforvaltning og systemet for registrering af migranter.

Serbien

Hvad angår de **politiske kriterier**, er der et presserende behov for at skabe mere plads til reel tværpolitisk debat med henblik på at skabe en bred pro-europæisk konsensus, der er afgørende for landets fremskridt på vejen mod EU. Flere oppositionspartier begyndte at boykotte parlamentet i begyndelsen af 2019. Regeringskoalitionens parlamentariske praksis har ført til en forværring af lovgivningsdebatten og -kontrollen og har undergravet parlamentets tilsyn med den udøvende myndighed.

Der blev indledt ugentlige demonstrationer mod regeringen i Beograd i december 2018 som reaktion på et angreb mod en leder af et oppositionsparti. De generelt fredelige protester med krav om mediefrihed og frie og retfærdige valg voksede efterhånden. Flere oppositionspartier har bebudet, at de agter at boykotte det parlamentariske valg, medmindre kravene om frie og

retfærdige valg imødekommes. Serbien skal som en prioritet i fuldt omfang følge op på alle de anbefalinger vedrørende valg, som de internationale observatører har fremsat.

Serbien er moderat forberedt med hensyn til **reformen af den offentlige forvaltning**. Der er gjort visse fremskridt på området for levering af tjenesteydelser og med vedtagelsen af adskillige nye love. Den politiske indflydelse, der gøres brug af ved udnævnelser af topledere, giver fortsat anledning til alvorlig bekymring, navnlig i forbindelse med for mange ansættelser i fungerende stillinger. Serbiens evne til at tiltrække og fastholde kvalificeret personale i den del af forvaltningen, som beskæftiger sig med EU-spørgsmål, har afgørende betydning. Der mangler endnu at blive etableret et koordineret overvågnings- og rapporteringssystem vedrørende strategien for reform af den offentlige forvaltning og reformprogrammet for forvaltningen af de offentlige finanser.

Der er opnået et vist niveau af forberedelse i Serbiens **retssystem**. Der er opnået visse fremskridt i rapporteringsperioden. Sidste års anbefalinger er kun delvist blevet fulgt op. Der er gjort visse fremskridt med at nedbringe antallet af gamle sager om håndhævelse og med at følge op på foranstaltninger til at harmonisere retternes arbejde i praksis. Den forfatningsmæssige reformproces, der har til formål at bringe forfatningen i overensstemmelse med europæiske standarder for retsvæsenet, er i gang. I forlængelse af vedtagelsen af de forfatningsmæssige ændringer er det nødvendigt at revidere systemet for udnævnelse og vurdering af dommere og anklagere for at muliggøre ansættelser og karrierer, som udelukkende er meritbaserede. På nuværende tidspunkt giver omfanget af politisk indflydelse fortsat anledning til bekymring.

Serbien har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til **bekæmpelsen af korruption**. Der er kun gjort begrænsede fremskridt. Der er ikke konstateret nogen målbar effekt af de reformer, der skal forebygge korruption. En ny lov om forebyggelse af korruption (også kendt som loven om antikorrupsionsagenturet) blev vedtaget i maj 2019. Hvad angår bekæmpelsen af korruption, er loven om statslige myndigheders organisation og beføjelser med hensyn til bekæmpelse af organiseret kriminalitet, terrorisme og korruption, som trådte i kraft i marts 2018, ved at blive gennemført, men det er for tidligt helt at vurdere dens virkning. De retshåndhævende og retlige myndigheder mangler stadig at etablere en troværdig resultatliste over operationelt uafhængige retsforfølgninger og afsluttede sager om korruption på højt niveau. Korruption er generelt udbredt på mange områder og giver fortsat anledning til betænkeligheder.

Serbien har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til **bekæmpelsen af organiseret kriminalitet**. Der er gjort visse fremskridt i rapporteringsperioden. Serbien er begyndt at gennemføre det nye økonomiske kapitel i straffeloven og loven om statslige myndigheders organisation og beføjelser i kampen mod organiseret kriminalitet, terrorisme og korruption og har vedtaget en strategi for bekæmpelse af cyberkriminalitet for 2019-2023. Samtidig er der ikke gjort fremskridt med hensyn til at efterkomme anbefalingerne i den foregående rapport. Serbien mangler endnu at etablere en overbevisende resultatliste over effektive efterforskninger, retsforfølgninger og endelige domfældelser i sager om organiseret kriminalitet, herunder finansielle undersøgelser, der fører til en resultatliste over indefrysning og konfiskation af aktiver fra kriminelle aktiviteter. Antallet af domfældelser for organiseret kriminalitet (navnlig i bekæmpelsen af menneskehandel) er fortsat lav.

De lovgivningsmæssige og institutionelle rammer til opretholdelse af de **grundlæggende rettigheder** er stort set på plads. Der er vedtaget ændringer til forbedring af de lovgivningsmæssige rammer i relation til nationale minoriteter. Der skal sikres en konsekvent og effektiv gennemførelse af lovgivning og politikker. Selv om Serbien har opnået et vist niveau af forberedelse, er der ikke gjort fremskridt vedrørende **ytringsfrihed**. Denne mangel

på fremskridt giver nu anledning til alvorlig bekymring. Der er udarbejdet en ny mediestrategi på en gennemsigtig og inklusiv måde; den skal nu vedtages og gennemføres. Serbien skal træffe foranstaltninger til at beskytte rettighederne for personer, der udsættes for diskrimination, herunder LGBTI-personer, personer med handicap, personer med hiv/aids og andre sårbare personer.

Hvad angår de **økonomiske kriterier**, har Serbien gjort visse fremskridt og er moderat forberedt med hensyn til at udvikle en fungerende markedsøkonomi. Ulige vægtene på betalingsbalancen er tiltagende, selv om finansieringen heraf fortsat er sund. Prispresset er fortsat lavt, og inflationen begrænset. En række større finanspolitiske justeringer i de foregående år har forbedret gældsberedygtigheden betydeligt. Stabiliteten i den finansielle sektor er blevet opretholdt, og arbejdsmarkedets resultater er blevet bedre, med undtagelse af erhvervsfrekvensen for unge, som er faldet. De store strukturreformer af den offentlige forvaltning, skattemyndigheden og de statsejede virksomheder skrider kun langsomt frem, hvilket forlænger den langvarige manglende effektivitet. Myndighederne tager fat på svaghederne i budgetrammerne og forvaltningen heraf i et langsomt tempo. Staten bevarer et stærkt fodfæste i økonomien, og den private sektor er underudviklet og hæmmet af svagheder på retsstatsområdet og i håndhævelsen af loyal konkurrence.

Serbien har gjort visse fremskridt og er moderat forberedt med hensyn til at kunne modstå konkurrencepresset og markeds kræfterne i Unionen. Økonomiens struktur er blevet yderligere forbedret, og den økonomiske integration med EU er fortsat stærk. På trods af visse fremskridt er kvaliteten, ligheden og relevansen inden for uddannelse og erhvervsuddannelse ikke helt i overensstemmelse med arbejdsmarkedets behov. Investeringerne er steget, men efter mange års mangelfulde investeringer er de ikke tilstrækkelige til at afhjælpe infrastruktur manglerne. Selv om de små og mellemstore virksomheder på det seneste har haft faldende omkostningerne, står de stadig over for en række udfordringer, herunder et ustabil erhvervsklima og illoyal konkurrence.

Serbien er generelt set fortsat engageret i de bilaterale forhold med andre udvidelseslande og tilgrænsende EU-medlemsstater og deltager aktivt i **det regionale samarbejde**. I forbindelse med afgørelsen om, at hjemstedet for sekretariatet for transportfællesskabstraktaten skal være i Serbien, bør Serbien nu yde yderligere støtte for at sikre, at betingelserne for, at det hurtigt kan påbegynde sit virke, er til stede.

Hvad angår **normaliseringen af forbindelserne med Kosovo**, har Serbien fortsat været engageret i dialogen og udvist tilbageholdenhed i sin reaktion på indførelsen af toldtariffer. Serbien skal dog gøre en betydelig indsats, navnlig i sine internationale forbindelser, for at skabe et gunstigt klima for indgåelsen af en juridisk bindende aftale med Kosovo. Det er afgørende, at der hurtigst muligt indgås en sådan aftale, således at Serbien og Kosovo hver især kan gøre fremskridt på vejen mod EU.

Hvad angår **evnen til at påtage sig forpligtelserne ved medlemskab**, har Serbien samlet set fortsat arbejdet hen imod at tilpasse sin lovgivning til gældende EU-ret. Det vil være afgørende for reformtempoet at sikre passende finansielle og menneskelige ressourcer og sunde strategiske rammer. Serbien har et godt niveau af forberedelse på områder som selskabsret, intellektuel ejendomsret, transportpolitik, videnskab og forskning, uddannelse og kultur og toldspørgsmål. Serbien har forbedret sammenhængen mellem sin planlægning af investeringer og budgetgennemførelsen, men har endnu ikke udviklet en fælles mekanisme for prioritering af alle investeringer uanset finansieringskilde i overensstemmelse med regeringens program for reform af forvaltningen af de offentlige finanser. På områder som offentlige indkøb, statistikker, eksterne forbindelser, socialpolitik og beskæftigelse, monetær politik og finansielle tjenesteydelser er Serbien moderat forberedt. Serbien har fortsat gjort

gode fremskridt inden for landbruget og med hensyn til at tilpasse sig EU-retten på transportområdet, mens der kun er konstateret få fremskridt på energiområdet. Der er endnu ikke udvist tilstrækkelig opmærksomhed om politikområderne miljø og klimaændringer.

Serbien skal som en prioritet behandle spørgsmål om manglende overholdelse af stabiliserings- og associeringsaftalen, navnlig vedrørende statsstøtte, afgiftsmæssig forskelsbehandling på spiritusimport og begrænsning af konkurrencen i det kortbaserede betalingssystem. Serbien skal gradvis tilpasse sin udenrigs- og sikkerhedspolitik til Den Europæiske Unions fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik i perioden op til tiltrædelsen.

Serbien har fortsat håndteret virkningerne af de **blandede migrationsstrømme** mod EU, som har stabiliseret sig i løbet af 2018. Det har gjort visse fremskridt med gennemførelsen af strategien for integreret grænseforvaltning. Statusaftalen med EU om den europæiske grænse- og kystvagt er blevet paraferet. Strategien og handlingsplanen for bekæmpelse af irregulær migration er blevet vedtaget. Serbien skal overholde forpligtelsen til tilbagetagelse af tredjelandsstatsborgere i henhold til tilbagetagelsesaftalen mellem EU og Serbien. Serbien bør desuden afholde sig fra yderligere at fravige EU's visumpolitik.

Nordmakedonien

Hvad angår de **politiske kriterier**, har Nordmakedonien fortsat opretholdt et støt tempo for gennemførelsen af EU-reformer i løbet af rapporteringsperioden. Regeringen har taget skridt til at genoprette systemet med indbyrdes kontrol og til at styrke demokratiet og retsstaten. Landet har fortsat foretaget grundlæggende ændringer i en inklusiv og åben politisk atmosfære. Landet har fortsat leveret konkrete resultater på de nøgleområder, der er udpeget i Rådets konklusioner, såsom retsvæsenet, bekæmpelse af korruption og organiseret kriminalitet, reform af efterretningstjenesterne og den offentlige forvaltning. Den kompromissøgende kultur i det politiske landskab er blevet bedre takket være regeringens bestræbelser på at nå ud til alle interesseparter, herunder oppositionen og civilsamfundet, på en inklusiv og gennemsigtig måde. Efter undertegnelsen af den historiske aftale, der blev indgået med Grækenland i juni 2018 (også kendt som "Prespaaftalen"), blev der afholdt en vejledende folkeafstemning i september 2018, hvor et overvældende flertal af de vælgere, der stemte, ved at acceptere Prespaaftalen støttede medlemskab af EU og NATO. Præsidentvalget var veltilrettelagt, og de grundlæggende friheder blev respekteret, således at borgerne kunne træffe informerede valg mellem kandidaterne. Parlamentet har forbedret sit virke som et forum for konstruktiv politisk dialog og styrket sine tilsyns- og lovgivningsmæssige funktioner, bl.a. ved at begrænse anvendelsen af hasteprocedurer.

Situationen mellem de etniske grupper var fortsat rolig trods visse spændinger af og til. Regeringen har fortsat vist vilje til at øge tilliden mellem samfundene. Ohridrammeaftalen, som afsluttede konflikten i 2001 og danner rammen om bevarelsen af samfundets multietniske karakter, nævnes i præamblen til forfatningen og gennemføres fortsat.

De forhold, som civilsamfundsorganisationerne opererer under, er fortsat blevet bedre. Civilsamfundet har fortsat spillet en konstruktiv rolle med hensyn til at støtte de demokratiske processer. Der er vedtaget strategiske dokumenter med vejledning om samarbejdet mellem de statslige myndigheder og civilsamfundet. Både de statslige og de ikke-statslige aktører bør søge at opnå en meningsfuld høringsproces.

Hvad angår reformen af efterretningstjenesterne har Nordmakedonien gjort gode fremskridt. Efter reformen af systemet for kommunikationsaflytning er det nye operationelle tekniske agentur fuldt operationelt. Landet har også iværksat en reform af sine efterretningstjenester i

samarbejde med NATO og andre partnere. Der er valgt en model og vedtaget en retlig ramme for oprettelsen af et nyt nationalt sikkerhedsagentur.

Nordmakedonien er moderat forberedt med hensyn til reformen af den **offentlige forvaltning**. Der er gjort gode fremskridt, navnlig med gennemførelsen af den strategiske ramme for reformen af den offentlige forvaltning, bedre offentlige høringer og øget gennemsigtighed i politikudformningen og inden for politikudvikling og koordinering. Der er taget skridt til at tage fat om problemet med påståede politiserede udnævnelser. Der er imidlertid behov for en yderligere indsats for at øge ansvarligheden i forvaltningen og forebygge politiseringen deraf. Det er fortsat afgørende, at principperne om gennemsigtighed, merit og ligelig repræsentation respekteres.

Landets **retssystem** har nået et vist niveau af forberedelse/er moderat forberedt, og der er gjort gode fremskridt med hensyn til håndteringen af de "hastende reformprioriteter" og anbefalingerne fra Venedigkommissionen og den højtstående ekspertgruppe vedrørende retsstatsspørgsmål. Landet har fortsat udvist beslutsomhed med hensyn til at forbedre retssystemet, og gennemførelsen af den nye retlige ramme er et solidt grundlag for videre fremskridt. Der er blevet udarbejdet en ny lov om anklagemyndigheden for at integrere den særlige anklagemyndighed i retsforfølgelsessystemet. Domstolene har afsagt domme i nogle højtprofilerede sager, som den særlige anklagemyndighed har indgivet. Bortset fra de retlige ændringer, der skal til, er alle retlige institutioner nødt til at udvise eksemplaritet og gennem yderligere bestræbelser bidrage til at genoprette offentlighedens tillid til retsvæsenet.

Hvad angår **bekæmpelsen af korruption**, har Nordmakedonien opnået et vist niveau af forberedelse. Der er gjort gode fremskridt via en yderligere konsolidering af resultatlisterne for efterforskning, retsforfølgning og domsafgørelser i sager om korruption på højt niveau og gennem ændringer af de lovgivningsmæssige rammer. I den forbindelse er den nye retlige ramme for forebyggelse af korruption blevet forbedret, og proceduren for udnævnelsen af de nye medlemmer af den statslige kommission for forebyggelse af korruption har været langt mere gennemsigtig end i de foregående år. Kommissionen har taget vigtige skridt til proaktivt at bekæmpe korruption med deltagelse af højtstående embedsmænd på tværs af det politiske spektrum. Den særlige anklagemyndighed har bekræftet sin førende rolle i efterforskningen og retsforfølgningen af sager om korruption på højt niveau. Myndighederne skal gøre en yderligere indsats for at vise, at bekæmpelse af korruption er en national prioritet på alle kompetenceniveauer. Imidlertid er korruption udbredt på mange områder og giver fortsat anledning til betænkeligheder.

I **bekæmpelsen af organiseret kriminalitet** har landet opnået et vist niveau af forberedelse. De lovgivningsmæssige rammer er generelt i overensstemmelse med de europæiske standarder, og bestræbelserne på at gennemføre strategier til bekæmpelse af organiseret kriminalitet og til aktivt at måle deres virkning skal videreføres. Der er også gjort visse fremskridt med hensyn til at efterkomme sidste års anbefalinger om at forbedre resultatlisten, styrke samarbejdet om retshåndhævelse og forbedre den operationelle kapacitet til at bekæmpe menneskehandel væsentligt. Der er gjort yderligere fremskridt på det operationelle plan ved at forbedre effektiviteten i det nationale koordinationscenter for bekæmpelse af organiseret kriminalitet og deltagelsen i fælles operationer med EU-medlemsstater og nabolande.

De retlige rammer for beskyttelsen **de grundlæggende rettigheder** er i vid udstrækning i overensstemmelse med de europæiske standarder, og landet har gjort gode fremskridt. Det har øget beskyttelsen mod hadforbrydelser og diskrimination med ændringer af straffeloven og vedtagelsen af loven om forebyggelse og beskyttelse mod diskrimination. Desuden har det vedtaget en ambitiøs strategi for afinstitutionalisering og omsat sit mål om at bekæmpe vold

mod kvinder i en handlingsplan til gennemførelse af Istanbulkonventionen. Imidlertid er den eksterne tilsynsmekanisme for politiet endnu ikke fuldt ud operationel, og landet skal videreudvikle brugen af alternative sanktioner og prøveløsladelse. Landet er også nødt til at gøre en yderligere indsats for at sikre en konsekvent formidling og opfølgning af henstillinger fra europæiske og internationale menneskerettighedsorganer, navnlig hvad angår behandlingen af tilbageholdte personer, kvinder og personer med handicap. Landet har opnået et vist niveau af forberedelse/er moderat forberedt med hensyn til **ytringsfrihed** og har gjort gode fremskridt i løbet af det seneste år. Forholdene for mediefriheden og ytringsfriheden er fortsat blevet bedre. Det er vigtigt, at offentligt ansatte og den politiske elite udviser en større tolerance over for kritik og dermed opretholder ytringsfriheden. Landet skal løbende bestræbe sig på at forbedre uafhængigheden, de faglige standarder og den finansielle bæredygtighed hos den offentlige radio- og tv-virksomhed. Der er vedtaget ændringer til loven om audiomedietjenester og audiovisuelle medietjenester, og gennemførelsen deraf vil kræve et stærkt politisk engagement for at sikre professionalisme, respekt for principperne om gennemsigtighed, meritbaserede udnævnelser og ligelig repræsentation.

Hvad angår **regionalt samarbejde**, har landet opretholdt sine gode forbindelser med andre udvidelseslande og deltaget aktivt i regionale initiativer. Der er taget historiske skridt til at forbedre de gode naboskabsforbindelser, bl.a. gennem Presbaaftalens ikrafttræden og gennemførelse, hvormed en af de ældste tvister i regionen er bragt til ophør. Kommissionen ser frem til den fortsatte gennemførelse af den bilaterale aftale med Bulgarien.

Hvad angår de **økonomiske kriterier**, har Nordmakedonien gjort visse fremskridt og har et godt niveau af forberedelse med hensyn til at udvikle en fungerende markedsøkonomi. Efter et år med stagnation fik man på ny økonomisk vækst, selv om investeringerne fortsat har været moderate. Regeringen har truffet foranstaltninger til at forbedre forvaltningen af de offentlige finanser og dens gennemsigtighed. Den har vedtaget reformer af indkomstbeskatningen og pensionssystemet. Udgiftssammensætningen er imidlertid blevet forringet, og den finanspolitiske konsolidering skal være mere ambitiøs for at bringe de offentlige finanser ind på en holdbar kurs. Den måde, arbejdsmarkedet fungerer på, er hæmmet af vedvarende strukturelle problemer. Håndhævelsen af kontrakter og en udbredt uformel økonomi udgør fortsat en udfordring for erhvervslivet.

Nordmakedonien har gjort visse fremskridt og er moderat forberedt med hensyn til at kunne modstå konkurrencepresset og markedskræfterne i EU. Integrationen med EU hvad angår handel og investeringer er blevet uddybet yderligere. Eksport- og forarbejdningssektoren er blevet yderligere diversificeret i retning af produkter af højere værdi. Arbejdsproduktiviteten og økonomiens konkurrenceevne forringes dog af manglen på kvalificeret arbejdskraft og utilstrækkelig tilpasning af kvalifikationer til dem, der kræves af virksomhederne, hvilket afspejler svagheder i undervisningsplanerne. Der er stadig store underskud på investeringer i den offentlige infrastruktur.

Hvad angår evnen til at **påtage sig forpligtelserne ved medlemskab**, er landet moderat forberedt på de fleste områder, herunder konkurrence, offentlige indkøb, transport og energi. Landet har opnået et godt niveau af forberedelse på områder som f.eks. selskabsret, toldunion, transeuropæiske net, videnskab og forskning. Der er behov for yderligere bestræbelser på alle områder, især de få områder, hvor landet befinder sig i en tidlig fase af forberedelserne, f.eks. arbejdskraftens frie bevægelighed samt finansielle bestemmelser og budgetbestemmelser. Der er også behov for større fokus på administrativ kapacitet og effektiv gennemførelse. Landet har fortsat med at forbedre sin tilpasning til EU's erklæringer og Rådets afgørelser om fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik.

Nordmakedonien spiller fortsat en aktiv og konstruktiv rolle i håndteringen af **blandede migrationsstrømme**. Det samarbejder effektivt med EU's medlemsstater og nabolandene. Der er fortsat gjort en betydelig indsats for at sikre de grundlæggende levevilkår og ydelser for alle migranter, der opholder sig i landet. Der er stadig usikkerhed med hensyn til migrationsstrømmenes omfang og struktur. Den inkonsekvente registrering af migranter, der pågribes i irregulære bevægelser, forhindrer en regelmæssig og hensigtsmæssig beskyttelsesorienteret profilering samt henvisning til nationale beskyttelsesmekanismer. Der er sikret effektiv kontrol ved den sydlige grænse, bl.a. med indsættelsen af gæstemedarbejdere fra EU-medlemsstater ved grænsen. Statusaftalen med EU om den europæiske grænse- og kystvagt er blevet paraferet. Der skal dog tages yderligere fat på problemet med de hyppige smugleraktiviteter ved den nordlige grænse. Landet er fortsat under stort pres på grund af sin geografiske beliggenhed.

Albanien

Hvad angår de **politiske kriterier**, har Albanien fortsat gjort fremskridt med sin EU-reformdagsorden i løbet af rapporteringsperioden. Der var fortsat en stærk polarisering på det politiske område. Parlamentets aktiviteter blev påvirket af en forlænget boykot fra oppositionspartier, som derefter også i samlet blok gav afkald på deres parlamentariske mandater i februar 2019. Den centrale valgkommission har nu omfordelt mere end halvdelen af de parlamentariske mandater, der var blevet givet afkald på, og sikret parlamentets fulde beslutningsdygtighed. De største oppositionspartier besluttede ikke at lade sig registrere ved lokalvalgene, som efter planen skal finde sted den 30. juni 2019. De største oppositionspartiernes manglende engagement har haft en negativ indvirkning på bestræbelserne på at gennemføre en tværpolitisk valgreform på trods af flertallets bestræbelser på at komme videre. Oppositionspartierne bør på konstruktiv vis genindgå i de demokratiske institutioner.

Albanien er moderat forberedt hvad angår reformen af den **offentlige forvaltning**. Indsatsen er fortsat på en række beslægtede områder, hvilket har resulteret i visse fremskridt med hensyn til effektiviteten og gennemsigtigheden i de offentlige tjenester, en forbedring af den lovgivningsmæssige ramme om konsekvensanalyser af politikker, mere gennemsigtige ansættelsesprocedurer og en generel styrkelse af den administrative kapacitet til at iværksætte meritbaserede procedurer i den offentlige sektor. Konsolideringen af disse resultater bør videreføres for at sikre en mere effektiv, afpolitiseret og professionel offentlig forvaltning.

Der er opnået et vist niveau af forberedelse i Albaniens **retssystem**. Gennemførelsen af en omfattende og grundig reform af retsvæsenet fortsætter støt, hvilket har ført til gode fremskridt generelt. De nye institutioner for uafhængig forvaltning af retsvæsenet, det øverste retsråd, det øverste anklageråd og rådet for udnævnelser inden for retsvæsenet, er blevet oprettet, og de udgør et afgørende skridt i retning af at styrke retsvæsenets uafhængighed og ansvarlighed. Den midlertidige revurdering af alle dommere og anklagere (screening) er skredet støt fremad og har leveret konkrete resultater. Under ledelse af Europa-Kommissionen har den internationale overvågningsoperation fortsat ført tilsyn med processen. Der er behandlet mere end 140 sager, hvilket har resulteret i 88 afskedigelser/fratrædelser af dommere fra embedet og 53 bekræftelser. De fleste afskedigelser vedrørte spørgsmål om uberettigede aktiver. Disse konkrete og troværdige resultater har styrket sektoren betydeligt og konsolideret retsvæsenets uafhængighed, upartiskhed, professionalisme og ansvarlighed.

Albanien har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til **bekæmpelsen af korruption**. Der er gjort gode fremskridt, navnlig med vedtagelsen af den nye handlingsplan 2018-2020 for gennemførelsen af den tværsektorielle strategi mod korruption, ændringerne af loven om indberetning og revision af aktiver, loven om offentlige indkøb samt vedtagelsen af

adfærdskodeksen for parlamentets medlemmer. Oprettelsen af en taskforce til bekæmpelse af korruption har øget proaktiviteten i de administrative undersøgelser. Den direkte adgang til databaser for anklagere og politiet er fortsat blevet bedre. Der er fortsat gjort gode fremskridt gennem en styrkelse af resultatlisten for efterforskning, retsforfølgelse og domsafgørelse i sager om korruption på højt niveau. De konkrete resultater i kampen mod korruption omfatter bl.a. den screening, der har ført til afskedigelser af en række højtstående dommere, herunder fra forfatningsdomstolen og højesteret. Oprettelsen af det øverste anklageråd (HPC) gjorde det muligt at oprette specialiserede organer til bekæmpelse af korruption (SPAK, Special Anti-Corruption and Organised Crime Structure, og NBI, National Bureau of Investigation). Når screeningen af kandidaterne er afsluttet, vil organerne blive operationelle, hvilket vil styrke den samlede kapacitet til at efterforske og retsforfølge korruption. Imidlertid er korruption generelt udbredt på mange områder og giver fortsat anledning til betænkeligheder.

Albanien har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til **bekæmpelsen af organiseret kriminalitet**. Politiets indsats for at optrælle kriminelle organisationer er blevet intensiveret. Flere politiaktioner resulterede i adskillige arrestationer og førte til en række vigtige tiltaler og domfældelser. De førte også til anholdelse og retsforfølgelse af kendte ledere af organiserede kriminelle grupper. Det internationale politisamarbejde, navnlig med EU's medlemsstater, er også blevet intensiveret, hvilket har ført til en række vellykkede omfattende retshåndhævelsesoperationer. Albanien har i de seneste år konsekvent vist en stærk vilje til at bekæmpe produktionen af og den ulovlige handel med cannabis. Albanien tillader, at en EU-medlemsstat kan anvende en indgribende overvågningsmekanisme (undersøgelser fra luften af Italiens Guardia di Finanza, der medfinansieres af EU). I de seneste to høstsæsoner har overvågningen fra luften bekræftet, at der næsten ikke har fundet nogen dyrkning af cannabis sted i Albanien. Disse skridt udgør håndgribelige fremskridt med hensyn til at opfylde de sidste års anbefalinger om at forbedre resultaterne. Der skal fortsat gøres en indsats, navnlig ved at bekæmpe hvidvask af penge og beslaglægge aktiver, der stammer fra forbrydelser og andre formueforhold, som ikke kan begrundes.

For så vidt angår de **grundlæggende rettigheder**, overholder Albanien samlet set de internationale menneskerettighedsinstrumenter og har udviklet sine retlige rammer i overensstemmelse med de europæiske standarder. Albanien har i rapporteringsperioden gjort en indsats for at opfylde de forpligtelser, der følger af internationale retlige instrumenter. Den overordnede gennemførelse af disse instrumenter skal dog fortsat styrkes. De retlige rammer er blevet forbedret med hensyn til barnets rettigheder og vold i hjemmet. En ny lov om socialt boligbyggeri blev godkendt af parlamentet i maj 2018 og har til formål at styrke beskyttelsen af retten til en bolig for de mest sårbare medlemmer af samfundsgrupperne bestående af romaer og egyptere⁹. Der er behov for en yderligere indsats med hensyn til konsolidering af ejendomsrettigheder. Hvad angår **ytringsfriheden**, fremmer den overordnede lovgivningsramme udøvelsen af ytringsfriheden, men gennemførelsen kræver en yderligere indsats.

Hvad angår de **økonomiske kriterier**, har Albanien gjort visse fremskridt og er moderat forberedt med hensyn til at udvikle en fungerende markedsøkonomi. Den økonomiske vækst er steget yderligere, og arbejdsløsheden er faldet, men er stadig høj. Eksporten er steget støt, og underskuddet på de løbende poster er faldet. Den høje offentlige gældskvote er fortsat faldet, men den finanspolitiske konsolidering sker stadig langsomt. Bankerne har fortsat reduceret antallet af misligholdte lån og anvendelsen af udenlandsk valuta. Banksektoren er

⁹ I overensstemmelse med den terminologi, der anvendes i de europæiske institutioner, anvendes ordet "roma" her som en fællesbetegnelse til at henvise til flere forskellige grupper, uden at der ses bort fra disse gruppers særlige karakteristika.

forblevet stabil, selv om erhvervskreditvæksten ikke er øget. Der er taget skridt til at udvikle det finansielle marked. Erhvervsmiljøet er kun blevet forbedret i visse henseender. Fremskridtene med hensyn til gennemførelsen af en omfattende reform af retsvæsenet forventes at bidrage til at styrke erhvervsmiljøet og tiltrække investeringer. Der er gjort visse fremskridt med hensyn til at øge arbejdsmarkedsdeltagelsen og kvaliteten og effektiviteten af arbejdsmarkedets institutioner og tjenester, men beskæftigelsesfrekvensen og arbejdsmarkedsdeltagelsen er fortsat lav, og den uformelle økonomi er stadig en betydelig kilde til job.

Albanien har gjort visse fremskridt og har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til at kunne modstå konkurrencepresset og markedskræfterne i Unionen. Albanien har gjort visse fremskridt med hensyn til udvikling af energi- og transportinfrastruktur samt digital infrastruktur, men en mangel på produktiv knowhow, et lavt uddannelsesniveau og teknologioverførsler hæmmer Albaniens konkurrenceevne og integration i internationale værdikæder. Eksporten og den regionale integration ligger under potentialet. Indsatsen for at forbedre uddannelse og erhvervsuddannelse viser visse resultater, men reformerne skal fortsættes, særlig for bedre at kunne tage hånd om landdistrikter og sårbare grupper. Albaniens kapacitet inden for forskning, udvikling og innovation er fortsat lav.

Hvad angår **gode naboskabsforbindelser og regionalt samarbejde** har Albanien fortsat deltaget aktivt i det regionale samarbejde og opretholdt gode naboskabsforbindelser. Der er taget vigtige skridt til at tackle bilaterale spørgsmål med Grækenland.

Albanien har videreført tilpasningen af sin lovgivning til EU's krav på en række områder og styrket sin **evne til at påtage sig forpligtelserne ved medlemskab**. Landet er moderat forberedt på mange områder, f.eks. finanskontrol, uddannelse og kultur og statistikker, eller har opnået et vist niveau af forberedelse, bl.a. i forbindelse med offentlige indkøb og statistikker. Albanien vil skulle fortsætte sin indsats i forbindelse med de generelle forberedelser til at vedtage og gennemføre gældende EU-ret. Vedtagelsen af en samlet politik for offentlig intern finanskontrol og koordineringen af dens gennemførelse med en løbende reform af den offentlige forvaltning og forvaltningen af de offentlige finanser er fortsat nøglen til et velfungerende system for intern kontrol i den offentlige sektor. Albanien bør videreføre sit arbejde med at udvikle transport- og energinettene og relaterede konnektivitetsreformforanstaltninger, også med henblik på at forbedre konnektiviteten i hele regionen.

Den administrative kapacitet og de faglige standarder i de organer, der har til opgave at gennemføre gældende EU-ret, skal styrkes, og reguleringsorganernes uafhængighed skal beskyttes. Det er fortsat væsentligt, at man styrker gennemsigtigheden og ansvarligheden, især for at sikre en effektiv og gennemskelig funktionsmåde i systemet for offentlige indkøb og forvaltningen af de offentlige finanser. Albanien har fortsat fuldt ud tilsluttet sig alle holdninger og erklæringer under EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik.

Hvad angår **migration**, er der gjort visse fremskridt med hensyn til at forbedre den institutionelle kapacitet vedrørende grænseforvaltning og asyl. Albanien undertegnede statusaftalen med EU om den europæiske grænse- og kystvagt i oktober 2018. Modtagelseskapaciteten til at håndtere blandede migrationsstrømme er blevet yderligere forbedret. Antallet af grundløse asylansøgninger, som albanske statsborgere har indgivet i EU, er faldet, men er fortsat højt og kræver en løbende og vedvarende indsats, ligesom det også er nødvendigt at tage fat på problemet med uledsagede mindreårige.

Kosovo

Hvad angår de **politiske kriterier**, har Kosovo gjort fremskridt med hensyn til gennemførelsen af visse centrale EU-relaterede reformer, navnlig med hensyn til forbedring af de retlige rammer på retsstatsområdet og inden for den offentlige forvaltning. En række foranstaltninger og ad hoc-afgørelser var imidlertid ikke i overensstemmelse med regeringens erklærede reformmål. Regeringens uforholdsmæssige størrelse, herunder yderligere stigninger i antallet af viceministre, påvirker fortsat dens troværdighed og effektivitet.

Forsamlingen har været i stand til at skabe flertal for visse vigtige strategiske spørgsmål for Kosovo, hvilket fremgår af ratificeringen af grænse-/skillelinjeaftalen med Montenegro og vedtagelsen af vigtige EU-relaterede lovgivningsmæssige reformer. Forsamlingen opererer imidlertid fortsat i en yderst polariseret politisk kontekst, og der er stadig svagheder i dens overordnede funktion, hvilket navnlig fremgår af den hyppige mangel på beslutningsdygtighed, som har ført til forsinkelser i lovgivningsarbejdet.

Der er kun gjort begrænsede fremskridt med hensyn til at følge op på EU-valgobservationsmissionens resultater og anbefalinger vedrørende parlaments- og lokalvalg afholdt i 2017.

Situationen i det nordlige Kosovo er stadig særlig problematisk.

Der er opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til reformen af den **offentlige forvaltning**. I rapporteringsperioden blev der generelt gjort visse fremskridt, men der er behov for en seriøs indsats for at tackle den politiske indflydelse, der gøres brug af ved ansættelse af højtstående embedsmænd. Der er gjort gode fremskridt med vedtagelsen af lovgivningspakken om den offentlige forvaltnings funktionsmåde og organisation, om offentligt ansatte og om lønninger. De andre resultater, der er opnået, omfatter vedtagelsen af retningslinjer for strategisk planlægning og iværksættelsen af handlingsplanen om rationalisering af agenturerne. Den reviderede retlige ramme er et vigtigt skridt i retning af at skabe en moderne og professionel offentlig tjeneste og forbedre ansvarligheden. Selv om loven om lønninger indfører et mere gennemsigtigt og ligeligt lønsystem for offentligt ansatte, giver den mellemfristede budgetvirkning anledning til bekymring.

Kosovos **retssystem** befinder sig i en tidlig fase. Der er gjort visse fremskridt, eftersom loven om dommeres og anklageres disciplinære ansvar og loven om mægling er blevet vedtaget, og indførelsen af et elektronisk sagsstyringssystem skrider fremad. Mængden af personale i retsvæsenet hos både anklagemyndigheden og domstolene steg i 2018, herunder hos den særlige anklagemyndighed. Selv om integrationen af kosovoserbiske dommere, anklagere og deres støttepersonale i retssystemet formelt blev afsluttet i 2017, er der behov for en større indsats for at sikre fuld funktionsdygtighed, navnlig for så vidt angår appeldomstolen. Retsvæsenet er stadig sårbart over for ubehørig politisk indflydelse. Retsplejen er fortsat langsom og ineffektiv, og det er nødvendigt med en vedvarende indsats for at opbygge retsstatsinstitutionernes kapacitet.

Kosovo befinder sig i en tidlig fase/har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til **bekæmpelsen af korruption**. Kosovo har gjort visse fremskridt gennem væsentlige lovgivningsreformer på retsstatsområdet og inden for efterforskning og retsforfølgning af sager på højt niveau. Der er også gjort fremskridt med den foreløbige konfiskation af aktiver, selv om antallet af endelige konfiskationer fortsat er lavt. Korruption er udbredt og giver fortsat anledning til bekymring.

Kosovo befinder sig i en tidlig fase i **bekæmpelsen af organiseret kriminalitet**. Der er gjort visse fremskridt, navnlig gennem væsentlige lovgivningsreformer på retsstatsområdet, inden for efterforskning og retsforfølgning af sager på højt niveau og inden for foreløbig

indefrysning af aktiver. Der er imidlertid kun sket få fremskridt med hensyn til endelig konfiskation af aktiver, og der er stadig kun få finansielle efterforskninger og endelige domfældelser. Der er behov for foranstaltninger for nøje at sikre, at der ikke sker politisk indblanding i de retshåndhævende myndigheders og anklagemyndighedens operationelle aktiviteter. Situationen i det nordlige Kosovo for så vidt angår organiseret kriminalitet udgør fortsat en udfordring for de retshåndhævende myndigheder.

Der er gjort fremskridt i kampen mod terrorisme, navnlig med hensyn til at skabe bedre betingelser for rehabilitering og reintegration af fremmedkrigere og deres familier. Kosovos myndigheder skal være mere effektive i deres bestræbelser på at bekæmpe hvidvask af penge, og den relevante lovgivning skal bringes i overensstemmelse med EU-retten og internationale standarder.

De retlige rammer garanterer stort set beskyttelsen af menneskerettighederne og de **grundlæggende rettigheder** i tråd med de europæiske standarder. Gennemførelsen af menneskerettighedslovgivning og -strategier undergraves imidlertid ofte af utilstrækkelige finansielle og andre ressourcer, især på lokalt plan, begrænset politisk prioritering og manglende koordinering. De eksisterende mekanismer til koordinering og implementering af menneskerettighedsspørgsmål er ineffektive. Afhængigheden af udenlandske donorer er fortsat stor. Der skal gøres mere for effektivt at sikre rettighederne for personer, der tilhører minoriteter, herunder romaer, ashkalier og fordrevne personer, sikre ligestilling mellem kønnene i praksis, oprette et integreret system til beskyttelse af børn og fremme beskyttelsen af kulturarven. Kosovo har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til **ytringsfriheden**, som er fastsat i forfatningen. Kosovo drager fordel af et pluralistisk og levende medielandskab. Retsstatsinstitutionerne følger i stigende grad op på trusler og angreb mod journalister, og der er et fald i antallet af hændelser. En bæredygtig løsning til finansiering af den offentlige radio- og TV-virksomhed er endnu ikke vedtaget. Radio- og TV-virksomheden er fortsat sårbar over for politisk pres og indflydelse.

Hvad angår de **økonomiske kriterier**, befinder Kosovo sig i en tidlig fase og har gjort visse fremskridt med udviklingen af en fungerende markedsøkonomi. Den økonomiske vækst er solid, men den meget vanskelige situation på arbejdsmarkedet giver fortsat anledning til bekymring. Regeringen har overholdt de finanspolitiske regler, men udgiftspresset i forbindelse med sociale ydelser til bestemte befolkningsgrupper og offentligt ansattes lønninger udgør en risiko for de offentlige finanser og hæmmer udviklingen af den private sektor. Erhvervsmiljøet er blevet noget bedre, men der er stadig udfordringer, herunder den udbredte uformelle økonomi, et langsomt og ineffektivt retsvæsen, den meget udbredte korruption og generelt svage retsstatsinstitutioner. På trods af en stærk vækst i eksporten af tjenesteydelser skrider den økonomiske diversificering kun langsomt frem.

Kosovo befinder sig i en tidlig fase og har gjort visse fremskridt med hensyn til at kunne modstå konkurrencepresset og markedskræfterne i EU. Kosovo har gjort visse fremskridt med hensyn til at forbedre vejene, men der er store mangler i jernbane- og energiinfrastrukturen. Der er kun gjort få fremskridt med hensyn til at sikre en stabil energiforsyning, og tabene i elsektoren er fortsat meget store. Kosovo har gjort visse fremskridt med hensyn til digitalisering af økonomien. Der er kun gjort få fremskridt med hensyn til at forbedre uddannelseskvaliteten og afhjælpe kvalifikationskløften på arbejdsmarkedet. De strukturelle ændringer sker kun langsomt, og økonomien er fortsat stærkt afhængig af den indenlandske handelssektor. Væksten i eksporten skyldes hovedsagelig eksport af tjenesteydelser til diasporaen, samtidig med at manglen på produktdiversificering hæmmer væksten i eksporten af varer.

Med hensyn til **gode naboskabsforbindelser og regionalt samarbejde** har Kosovo fortsat deltaget i de fleste regionale fora. Kosovos beslutning om at indføre en toldsats på 100 % på import fra Serbien og Bosnien-Hercegovina har imidlertid undermineret de regionale samarbejdsbestræbelser.

Hvad angår **normaliseringen af forbindelserne til Serbien**, har Kosovo fortsat været engageret i dialogen. Kosovos regering skal imidlertid ophæve tolden på import fra Serbien og Bosnien-Hercegovina. Kosovo må gøre en yderligere væsentlig indsats for at skabe et gunstigt klima for indgåelse af en juridisk bindende aftale med Serbien. Det er afgørende, at der hurtigst muligt indgås en sådan aftale, således at Kosovo og Serbien hver især kan gøre fremskridt på vejen mod EU.

Hvad angår tilpasningen til de **europæiske standarder**, har Kosovo opnået et vist niveau af forberedelse. Tilpasningen af lovgivningen er videreført på visse områder, men gennemførelsen er svag. Der er gjort visse fremskridt på området fri bevægelighed for varer, tjenesteydelser og kapital samt finansielle tjenesteydelser, offentlige indkøb og konkurrence. Der er gjort gode fremskridt på områderne statistik og finanskontrol. På beskatnings- og toldområdet er der gjort visse fremskridt med hensyn til at opkræve skatteindtægter, reducere den grå økonomi og håndhæve toldforanstaltninger til beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder, men Kosovo bør dog optrappe kampen mod den uformelle økonomi og skatteunddragelse. Der er gjort visse fremskridt med henblik på at tackle miljøspørgsmål, men gennemførelsen halter bagefter. Energisektoren står fortsat over for alvorlige udfordringer, selv om der er gjort visse fremskridt, især med hensyn til energieffektivitet. Samlet set skal Kosovo forbedre sin administrative kapacitet og koordination på tværs af alle sektorer for at sikre en effektiv gennemførelse af gældende EU-ret.

Myndighederne har gjort fremskridt med hensyn til forvaltningen af regulær og irregulær **migration**. Denne indsats bør fortsættes og videreudbygges. I denne sammenhæng er det nødvendigt, at Kosovo indfører en tilbagesendelsesmekanisme for irregulære migranter i overensstemmelse med EU's standarder og praksis.

BILAG 3 — Gennemførelse af strategien for Vestbalkan og den prioriterede Sofiadagsorden: øget engagement fra EU's side

Strategien for Vestbalkan, som blev vedtaget den 6. februar 2018, har skabt ny fremdrift i forbindelserne mellem EU og Vestbalkan. Strategien fokuserer på områder, hvor der er behov for yderligere reformer og bestræbelser fra partnerne på Vestbalkan, og på EU's øgede støtte til regionen. Sidstnævnte omfatter 57 specifikke forpligtelser grupperet i seks flagskibsinitiativer. En væsentlig del af disse foranstaltninger blev efterfølgende godkendt af EU-medlemsstaterne og partnerne på Vestbalkan via den prioriterede Sofiadagsorden, som blev vedtaget på topmødet i Sofia den 17. maj 2018.

Siden strategiens vedtagelse har Kommissionen fokuseret på at opfylde sine forpligtelser gennem øget politisk engagement, tættere operationelle forbindelser mellem Vestbalkan og EU og dets agenturer, bredere adgang til finansiering og teknisk bistand samt omprioritering af EU's finansielle bistand under instrumentet for førtiltrædelsesbistand (IPA), som alene i 2018 beløb sig til en årlig tildeling til Vestbalkan på mere end 1,1 mia. EUR.

Der er gjort fremskridt med alle seks flagskibsinitiativer i strategiens første gennemførelsesår. Regionen har fået betydelig politisk opmærksomhed. Det første topmøde mellem EU og Vestbalkan siden Thessaloniki i 2003 blev afholdt i Sofia i maj 2018. Formanden for Det Europæiske Råd og formanden for Europa-Kommissionen har været på besøg i regionen, ligesom der har været afholdt en række ministermøder og møder på højt plan. Alle disse arrangementer havde til formål at skabe politisk vilje til at sætte nyt skub i reformprocessen og styrke det regionale samarbejde.

Flagskibsinitiativ 1 — Øge støtten til retsstatsforhold fokuserer på tre prioriteter: bedre overvågning af reformer af retsvæsenet, mere målrettet teknisk bistand inden for retshåndhævelse og øget støtte til civilsamfundet, demokratiaktivisme og uafhængige medier. Ministerkonferencen om retlige og indre anliggender mellem EU og Vestbalkan i Tirana i oktober 2018 var afgørende for udviklingen på dette område, navnlig for så vidt angår styrkelsen af samarbejdet med EU's agenturer for retlige og indre anliggender (RIA) og udviklingen af passende indikatorer for retssystemerne.

Med hensyn til overvågning af reformer af retsvæsenet har Kommissionen ændret sin tilgang i retning af samtidige missioner vedrørende specifikke spørgsmål i alle seks partnerforvaltninger, hvor højtstående EU-embedsmænd med ansvar for retshåndhævelse møder deres modparter ("peerevalueringer"). Der blev gennemført en række evalueringer af håndhævelsen af civil- og handelsretlige domme i 2018, endnu en række evalueringer af offentlige indkøb er i gang, og endnu en om organiseret kriminalitet skal finde sted i 2019. Kommissionen er også i gang med at udvikle nye metoder til indsamling af mere harmoniserede data fra partnernes retssystemer. Et vigtigt mål i denne henseende vil være et regionalt projekt med Organisation for Sikkerhed og Samarbejde i Europa (OSCE) om overvågning af retssager i forbindelse med korruption og organiseret kriminalitet. Der er indgået kontrakt med Verdensbanken om at gennemføre en række regionale undersøgelser på retsområdet, og Den Europæiske Kommission for et Effektivt Retsvesen (CEPEJ) under Europarådet vil bidrage til harmoniseret dataindsamling fra regionen.

Kommissionen har også iværksat en mere skræddersyet form for teknisk bistand, nemlig rådgivende missioner, fokus på reformer af retsvæsenet og bekæmpelse af organiseret kriminalitet og korruption. To sådanne missioner er i øjeblikket i gang i Montenegro og Albanien, endnu to skal efter planen påbegyndes i 2019 i Kosovo og Bosnien-Hercegovina, og yderligere en skal efter planen finde sted i Nordmakedonien og eventuelt i Serbien.

Kommissionen arbejder også tæt sammen med Den Europæiske Demokratifond om at støtte uafhængige medieplatforme, civilsamfundet og demokratiforkæmpere. Gennem yderligere EU-støtte på 6 mio. EUR har fonden været i stand til at udvide sine aktiviteter til Vestbalkan i 2018 med 14 nye tilskud, der finansieres på dette område.

Flagskibsinitiativ 2 — Styrke engagementet i sikkerhed og migration, der går ud på at gå i dialog med regionen for på at imødegå fælles sikkerhedstrusler, herunder terrorisme, voldelig ekstremisme, radikaliserende, organiseret kriminalitet, menneskehandel og ulovlig handel med skydevåben og hybride trusler, samt at opbygge partnernes kapacitet til at håndtere udfordringer i forbindelse med migration og sikkerhed. Dette indsatsområde blev støttet af ministermøder i London i juli og i Tirana i oktober 2018 og var afgørende for etableringen af et tættere samarbejde om sikkerhed, våbenlagre og planlægning af fælles foranstaltninger til bekæmpelse af terrorisme.

Kommissionen og de seks partnere på Vestbalkan blev enige om en fælles handlingsplan om terrorbekæmpelse på ministerkonferencen om retlige og indre anliggender mellem EU og Vestbalkan i Tirana. Kommissionen er nu ved at facilitere udarbejdelsen af landespecifikke handlingsplaner, der er i overensstemmelse med de regionale prioriteter. Kommissionen har også oprettet et regionalt netværk af nationale koordinatore til forebyggelse af voldelig ekstremisme, som afholdt to møder i 2018 og et i marts 2019.

Kommissionen er ved at afslutte gennemgangen af sin handlingsplan for 2015-2019 om ulovlig handel med skydevåben mellem EU og Sydøsteuropa. EU har afsat øremærkede midler fra budgetposten for FUSP til støtte for gennemførelsen af den regionale køreplan for håndvåben og lette våben (SALW), der blev vedtaget på indenrigsministrenes møde i London i juli 2018.

EU har henvendt sig til partnerne på Vestbalkan for at inddrage dem i EU's politikcyklus om alvorlig og organiseret kriminalitet og i udarbejdelsen og gennemførelsen af de relevante årlige handlingsplaner. EU-Udenrigstjenesten har for sin del øget hyppigheden af dialogmøderne om den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik med Vestbalkan for at tilskynde til en yderligere tilslutning fra regionen til EU's fælles holdninger. EU-Udenrigstjenesten har henvendt sig til alle partnere på Vestbalkan med henblik på deltagelse i undersøgelser af hybride risici for at vurdere deres sårbarheder og målrette EU-bistanden bedre. Indtil videre er der blevet iværksat undersøgelser sammen med fire partnere.

Hvad angår migration, arbejder Kommissionen i samarbejde med de relevante EU-agenturer og internationale organisationer fortsat med ambitiøse projekter inden for migrationsstyring, herunder opbygning af partnernes kapacitet inden for forvaltning af blandede migrationsstrømme og etablering af asylprocedurer, tilbagesendelsesmekanismer og informationsudveksling. Kommissionen har også taget initiativer til bedre at koordinere det arbejde, der udføres af de migrationsforbindelsesofficerer, der er udsendt til regionen, og til at forbedre udvekslingen af operationelle oplysninger.

For at opnå bedre synergi inden for sikkerhed og migration har Kommissionen faciliteret en større inddragelse af RIA-agenturer på Vestbalkan. Dette omfattede undertegnelsen af en samarbejdsordning mellem Det Europæiske Overvågningscenter for Narkotika og Narkotikamisbrug (EMCDDA), undertegnelsen af en samarbejdsaftale mellem Eurojust og Albanien (som opfølgning på de aftaler, der allerede er indgået med Montenegro og Nordmakedonien) og afslutningen af forhandlingerne om statusaftalen om den europæiske grænse- og kystvag med de fem lande i regionen, der har en fælles grænse med EU. Aftalen med Albanien er trådt i kraft, og de første grænsevagter er blevet indsat. Endelig har Kommissionen med henblik på at forbedre koordineringen af engagementet for de af dens

agenturer, der er aktive på dette område, oprettet en taskforce bestående af EU's RIA-agenturer til at støtte arbejdet i Vestbalkan.

Den samlede 2018-tildeling til foranstaltninger vedrørende retsstaten, sikkerhed og migration beløb sig til over 145 mio. EUR.

Flagskibsinitiativ 3 — Støtte den socioøkonomiske udvikling fokuserer på at fremme udviklingen i gennemførelsen af det regionale økonomiske område, tilpasse de eksisterende investeringsrammer til fremme af investeringer i regionen, mere strategisk anvendelse af økonomiske reformprogrammer og støtte til uddannelse og sociale reformer. Møderne mellem økonomiministrene i Wien i juli og mellem undervisningsministrene i Bruxelles i juni 2018 var vigtige katalysatorer for fremskridt i dette flagskibsinitiativ, navnlig for så vidt angår gennemførelsen af det regionale økonomiske område og forskellige initiativer inden for erhvervsuddannelse, studerendes mobilitet og anerkendelse af kvalifikationer. I 2019 indleder EU også systematiske møder med beskæftigelsesministrene på Vestbalkan.

Kommissionen fortsatte sammen med det regionale samarbejdsråd med at fremme gennemførelsen af den flerårige handlingsplan for det regionale økonomiske område. Milepælsresultater på dette område omfatter ikrafttrædelsen af tillægsprotokol 5 til den centraleuropæiske frihandelsaftale (CEFTA) om handelslettelser i april 2018, godkendelsen af reformdagsordenen for regionale investeringer (RIRA) og lanceringen af et regionalt program for diversificering og integration af de finansielle markeder. Forhandlingerne om liberalisering af handelen med tjenesteydelser er afsluttet, mens de er påbegyndt for mobilitet for fagfolk i regionen.

Udvidelsen af Investeringsrammen for Vestbalkan er undervejs, både strategisk og finansielt. En midtvejsevaluering, der blev foretaget for at informere om denne udvidelse, blev afsluttet i 2018, og Agence française de Développement (AFD) blev en deltagende international finansieringsinstitution i Investeringsrammen for Vestbalkan i december 2018 og Verdensbankgruppen i april 2019. Det skrider fremad med oprettelsen af Vestbalkangarantien, som har til formål at tiltrække private investeringer i regionen, idet den forudgående vurdering blev afsluttet i 2018, og dialogen med de internationale finansielle institutioner er blevet iværksat.

Kommissionen har også øget sin støtte til udvikling af den private sektor med fokus på nystartede virksomheder og adgang til finansiering for unge iværksættere. Der er iværksat en ny regional ungdomsgarantiordning på 10 mio. EUR for at styrke unges iværksætterkapacitet og skabe jobmuligheder — den kan yde op til 80 mio. EUR i finansiering. I Serbien har Kommissionen indført et lignende garantiprogram på 20 mio. EUR, som forventes at mobilisere op til 180 mio. EUR i nye lån til nystartede virksomheder og innovative virksomheder i Serbien. Kommissionen træffer også foranstaltninger til at udvide sin støtte til udvikling af strategier for intelligent specialisering, som i øjeblikket kun tilbydes medlemsstaterne, til også at omfatte Vestbalkan.

EU har taget skridt til at øge partnernes strategiske brug af de økonomiske reformprogrammer (ERP) ved at bringe deres forberedelser i overensstemmelse med det europæiske semester. Overvågningen af beskæftigelsen og de sociale reformer er blevet styrket gennem ERP-programmet, men også gennem oprettelsen af et årligt ministermøde mellem EU og Vestbalkan, som finder sted i juni 2019. Desuden er EU's finansielle støtte til beskæftigelse, uddannelse, social inklusion og sundhed blevet styrket gennem en række nye bilaterale bistandsprogrammer samt en VET-mobilitetsordning for erhvervsrettet grund-, efter- og videreuddannelse i regionen. EU øger gradvis sin støtte inden for rammerne af Erasmus+ med henblik på at fordoble støtten inden 2020.

Den samlede IPA-tildeling i 2018 til foranstaltninger vedrørende konkurrenceevne, vækst og uddannelse beløb sig til mere end 260 mio. EUR.

Flagskibsinitiativ 4 — Øge konnektiviteten fokuserer på at udvikle forbindelser i regionen inden for transport og energi for at fremme handel og økonomisk vækst. De foranstaltninger, der er planlagt i dette flagskibsinitiativ, er planlægning af og investering i infrastruktur samt etablering af passende lovgivningsmæssige rammer for regional markedsintegration.

Transportministrenes møder i Ljubljana i april og i Bruxelles i december 2018 var afgørende for vedtagelsen af en række erklæringer om transportreformer, mens der på energi- og miljøministtermødet i Podgorica blev vedtaget en banebrydende erklæring om energiomstilling.

På energiområdet fremmer Kommissionen udvidelsen af EU's energiunion til også at omfatte Vestbalkan og oprettelsen af et fælles reguleringsområde i henhold til energifællesskabstraktaten. Yderligere fremskridt på dette område vil kræve fremskridt i den relevante del af dialogen mellem Beograd og Pristina.

En stor landvinding var Vestbalkans energi- og miljøministres undertegnelse af en fælles erklæring om overgang til ren energi på deres møde i februar 2019 i Podgorica. Kommissionen har stillet 30 mio. EUR til rådighed i form af tilskud til energieffektivitet ud over de 50 mio. EUR, der allerede er til rådighed under den regionale facilitet for energieffektivitet. I 2018 støttede Kommissionen undertegnelsen af gasforbindelsen mellem Bulgarien og Serbien, som delvis vil blive finansieret gennem IPA og Den Europæiske Fond for Regionaludvikling. På transportområdet støtter Kommissionen fortsat gennemførelsen af transportfællesskabstraktaten og driften af dens sekretariat. Navnlig blev fællesskabets institutioner oprettet (det regionale styringsudvalg og Ministerrådet), og hjemstedsaftalen med Serbien blev underskrevet med en fungerende direktør, der blev udpeget i begyndelsen af 2019.

Kommissionen har faciliteret en ministererklæring, der har til formål at fjerne barrierer ved grænserne ved hjælp af integreret vej- og jernbanetransport. Erklæringen er baseret på en EU-finansieret undersøgelse, der identificerede 32 prioriterede grænseovergange i regionen, som kunne være genstand for integration. De bilaterale aftaler mellem de pågældende lande er nu ved at blive undertegnet for hver overgang.

Efter vedtagelsen af de relevante ministererklæringer på TEN-T-ministtermødet i Ljubljana og topmødet i Sofia vil Kommissionen også facilitere udarbejdelsen af en ny regional jernbanestrategi og en handlingsplan for trafikssikkerhed, som navnlig har til formål at reducere antallet af trafikdræbte ved at fjerne sorte pletter. I 2018 finansierede Kommissionen 24 inspektioner af disse sorte pletter af Connecta-eksperter.

For så vidt angår investeringer i infrastruktur fortsatte Investeringsrammen for Vestbalkan med at støtte dagsordenen for konnektivitet i 2018. På topmødet i Sofia bebudede Kommissionen tilskud til 11 nye transportprojekter med en samlet værdi af EU-tilskuddet på 192,7 mio. EUR. Siden oprettelsen af Investeringsrammen for Vestbalkan har Kommissionen ydet tilskud på 700 mio. EUR til 31 prioriterede projekter via dette instrument, som til gengæld har mobiliseret over 2,4 mia. EUR i eksterne investeringer.

Flagskibsinitiativ 5 — En digital dagsorden for landene på Vestbalkan fokuserer på opbygning af den digitale økonomi og det digitale samfund i regionen. Dagsordenen, der er baseret på et arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene om de vigtigste initiativer, blev lanceret i juni 2018 på EU's årlige digitale fællesmøde. Kommissionen har også indledt dialoger om informations- og kommunikationsteknologi (IKT) med partnerne på Vestbalkan,

herunder besøg af kommissæren med ansvar for den digitale økonomi og det digitale samfund i de fleste af regionens hovedstæder.

Kommissionen har også ydet intensiv støtte til forhandlingerne om en ny regional roamingaftale, som har ført til afskaffelsen af intraregionale roaminggebyrer på hele Vestbalkan. Dette blev vedtaget på det digitale ministermøde i april 2019 og træder i kraft i juli 2019.

Kommissionen har øremærket 30 mio. EUR i Investeringsrammen for Vestbalkan til teknisk bistand til forberedelse af investeringer i bredbåndskonnektivitet og yderligere 8 mio. EUR til et regionalt initiativ vedrørende opbygning af cybersikkerhed.

EU arbejder også på at åbne op for Vestbalkanpartnernes adgang til forskellige europæiske fora og grupper. Navnlig er partnerne blevet optaget som observatører i Gruppen af Europæiske Tilsynsmyndigheder for Audiovisuelle Medietjenester (ERGA) og gruppen på højt plan for det digitale indre marked (DSM HLG). De blev også indbudt som observatører i Sammenslutningen af Europæiske Tilsynsmyndigheder inden for Elektronisk Kommunikation (BEREC).

Endelig inddrager Kommissionen partnerne i forskellige fællesskabsinitiativer inden for digitale færdigheder, e-forvaltning og e-sundhed. Disse omfatter bredbåndskompetencekontorets netværk, Digital Opportunity Traineeship-ordningen, ambassadører for EU's programmeringsuge, ISA2-programmet, "e-sundhedsnetværket", den europæiske alliance vedrørende kunstig intelligens og EU's Observationscenter og Forum for Blockchainteknologi.

Den samlede IPA-tildeling i 2018 til foranstaltninger vedrørende konnektivitet inden for transport, energi og den digitale sektor beløb sig til 450 mio. EUR.

Flagskibsinitiativ 6 — Støtte forsoning og gode naboskabsforbindelser fokuserer på at fremme bæredygtig og varig fred i regionen gennem en indsats på tre områder: håndtering af historisk betingede problemer, genetablering af mellemfolkelige forbindelser mellem lokalsamfund og styrkelse af samarbejdet på områder af fælles interesse. Disse spørgsmål er systematisk på dagsordenen for møderne mellem Vestbalkans udenrigsministre samt en række møder på højt plan om bilaterale spørgsmål, som det østrigske formandskab iværksatte i 2018. Kommissionen støtter fortsat den internationale residualmekanisme for krigsforbryderdomstole og Kosovos specialistkammer. Sammen med Den Internationale Kommission for Savnede Personer og Den Internationale Røde Kors Komité støtter Kommissionen bestræbelserne på at løse de resterende sager om savnede personer og imødekomme deres familiers behov. Kommissionen har også styrket sin støtte til oprettelsen af en regional sandhedskommission.

EU yder finansiel bistand til det regionale kontor for ungdomssamarbejde (RYCO) som et vigtigt middel til at øge mobiliteten og samarbejdet blandt unge. Ungdomslaboratoriet for Vestbalkan blev lanceret for at sætte unge i stand til at give input til politikudformning. Støtten er blevet øget til samarbejde mellem de kulturelle og kreative industrier under programmet Et Kreativt Europa.

Ud over forskellige flerlandeforanstaltninger til støtte for regionalt samarbejde muliggør programmet for grænseoverskridende samarbejde konkrete fælles projekter på områder som forvaltning af naturressourcer, turisme og kultur. Den samlede EU-støtte til institutionelle og socioøkonomiske reformer bidrager til at genoprette borgernes og lokalsamfundenes tillid og dermed fremme et miljø, der er gunstigt for forsoning.

Den samlede IPA-tildeling i 2018 til støtte for gode naboskabsforbindelser og forsoning var tæt på 80 mio. EUR.

Kommissionen vil i de kommende år fortsat bygge videre på ovennævnte resultater i de seks flagskibsinitiativer med henblik på fuldt ud at opfylde de forpligtelser, der er indgået inden for rammerne af strategien for Vestbalkan. Vi vil fortsat holde partnerne og de berørte medlemsstater orienteret gennem politisk dialog, regelmæssige statusopgørelser og møder i særlige arbejdsgrupper. Vestbalkanpartnernes fortsatte engagement og konstruktive regionale samarbejde vil være afgørende for at opfylde strategiens ambitiøse målsætninger og dens handlingsplan.

Bilag 4 — Nøgletal

STATISTISKE DATA (pr. 29.4.2019)

Demografi	Note	Montenegro		Nordmakedonien		Albanien		Serbien		Tyrkiet		Bosnien-Hercegovina		Kosovo *		EU-28	
		2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Samlet befolkning (1 000 indb.)		622,2	622,4	2 071,3	2 073,7	2 875,6	2 876,6	7 076,4	7 040,3	78 741	79 815	3 516,0	3 509,7	1 771,6	1 785,5	510 182 p	511 373 bp
Andel af den samlede befolkning i alderen 15-64 (%)		67,6	67,4		70,2	68,7	68,7	66,6	66,3	67,8	68	:	:	65,6p	66,8	65,3	65,0b
Bruttototal for naturlige befolkningsændringer (pr. 1 000 indbyggere)		1,8	1,5	1,2	0,7	3,6	3,0	− 5,1	− 5,5	11,2	10,8	− 1,8p	− 2,0	8,4p	8,2	0,0p	− 0,4bp
Forventet levetid ved fødslen, mænd (år)		74,1	73,9	73,4	74,1	77,1	77,1	73,2	73,1	75,4	75,7	:	:	75,9p	:	78,2	78,3b
Forventet levetid ved fødslen, kvinder (år)		78,9	79,2	77,5	77,9	80,1	80,1	78,3	78,1	81	81,3	:	:	81,6p	:	83,6	83,5b

Arbejdsmarkedet	Note	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Erhvervsfrekvens for personer i alderen 20-64: andel af befolkningen i alderen 20-64, der er erhvervsaktiv (%)	1)	69,1	69,3	69,6	70,3	73,3e	73,9	70,0	71,2	60,9	61,9	58,8	58,4	44,0	49,0	77,6	78,0
Erhvervsfrekvens for mænd i alderen 20-64: andel af den mandlige del af befolkningen i alderen 20-64, der er erhvervsaktiv (%)	1)	76,7	77,0	83,8	84,4	82,5e	84,3	78,0	78,8	83,3	83,7	72,0	71,3	66,8	75,1	83,7	84,1
Erhvervsfrekvens for kvinder i alderen 20-64: andel af den kvindelige del af befolkningen i alderen 20-64, der er erhvervsaktiv (%)	1)	61,6	61,7	54,9	55,7	64,2e	63,5	62,0	63,6	38,5	40,0	45,3	45,6	20,9	22,6	71,4	72,0
Beskæftigelsesfrekvens i aldersgruppen 20-64 (% af den samlede befolkning)																	
I alt		57,1	58,2	53,3	54,8	62,1e	63,9	59,1	61,5	54,3	55,3	44,2	46,6	32,3	34,4	71,1	72,2
Mænd		63,0	65,2	63,7	65,6	69,4e	72,1	66,3	68,5	75,5	76,1	56,4	58,1	49,9	54,0	76,9	78,0
Kvinder		51,3	51,4	42,5	43,7	55e	55,6	51,9	54,5	33,2	34,4	32,0	35,1	14,6	14,6	65,3	66,5

Arbejdsmarkedet, fortsat:	Note	Montenegro		Nordmakedonien		Albanien		Serbien		Tyrkiet		Bosnien-Hercegovina		Kosovo *		EU-28	
		2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Personer i alderen 15-24 år, som ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, i % af befolkningen i denne aldersgruppe		18,4	16,7	24,3	24,9	26,9e	25,9	17,7	17,2	24,0	24,2	26,4	24,3	30,1	27,4	11,6	10,9
Personer i alderen 15-29 år, som ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, i % af befolkningen i denne aldersgruppe		22,3	21,4	31,3	31,1	30e	29,7	22,3	21,7	27,8	27,5	31,4	28,8	37,3	35,0	14,2	13,4
Beskæftigelse fordelt på hovedsektorer																	
Landbrug, skovbrug og fiskeri (%)		7,7	7,9	16,6	16,2	40,2e	38,2e	18,6	17,2	19,5	19,4	18,0	18,9	4,2	4,4	4,3	4,2
Industri (%)		9,8	9,5	23,1	22,5	12,8e	12,5e	20,2	21,2	19,5	19,1	22,7	22,2	18,0	17,4	17,3	17,3
Byggesektor (%)		7,7	7,6	7,2	7,2	6,5e	6,9e	4,3	4,1	7,3	7,4	8,6	7,3	11,5	12,9	6,7	6,8
Tjenesteydelser (%)		74,8	75,0	53,1	54,1	40,5e	42,4e	57,0	57,5	53,7	54,1	50,8	51,6	66,3	65,3	71,7	71,7
Personer ansat i den offentlige sektor som andel af den samlede beskæftigelse, personer i alderen 20-64 (%)	2)	31,2	32,6	:	:	15,6e	16,4e	28,3	27,8	13,8	13,3	17,8	18,4	30,8	28,4	:	:
Personer ansat i den private sektor som andel af den samlede beskæftigelse, personer i alderen 20-64 (%)	2)	47,0	45,5	:	:	84,4e	83,6e	71,7	72,2	86,2	86,7	82,2	81,6	69,2	71,6	:	:
Arbejdsløshed (% af den samlede arbejdsstyrke)																	
I alt	1)	17,8	16,1	23,7	22,4	15,2e	13,7e	15,4	13,6	10,9	10,9	25,5	20,7	27,5	30,3	8,6	7,6
Mænd	1)	18,3	15,4	24,4	22,7	15,9e	14,6e	14,8	13,0	9,6	9,4	22,6	19,0	26,2	28,5	8,4	7,4
Kvinder	1)	17,1	16,9	22,7	21,8	14,4e	12,6e	16,2	14,4	13,6	13,9	30,2	23,3	31,7	36,4	8,8	7,9
Unge i alderen 15-24	1)	35,9	31,7	48,2	46,7	36,5e	31,9e	34,9	31,9	19,5	20,5	54,3	45,8	52,4	52,7	18,7	16,8
Langtidsledige (>12 måneder)	1)	13,4	12,4	19,2	17,4	10,1e	8,9e	10,0	8,2	2,2	2,4	21,7	17,0	18,0	21,7	4,0	3,4
Gennemsnitlig nominal månedlig løn (EUR)	3)	499	510	363	372	397	446	516	544	607	555	429	435	:	:	:	:

Undervisning	Note	Montenegro		Nordmakedonien		Albanien		Serbien		Tyrkiet		Bosnien-Hercegovina		Kosovo *		EU-28	
		2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt: procentdel af befolkningen i alderen 18-24, som højst har afsluttet en sekundæruddannelse på første trin og ikke er i gang med yderligere uddannelse (%)		5,5	5,4	9,9	8,5	19,6e	19,6	7,0	6,2	34,3	32,5	4,9	5,1	12,7	12,2	10,7	10,6
Offentlige udgifter til uddannelse i forhold til BNP (%)		:	:	:	:	3,1p	3,1p	3,6	3,7	4,7	4,2	:	:	4,6	4,4	:	:
Procentdel af befolkningen i alderen 20-24 år, som højst har afsluttet en sekundæruddannelse på første trin, i alt		6,8	4,9	12,0	9,3	:	:	7,8	6,8	43,9	42,8	5,8u	6,1u	14,6	13,8	16,8	16,6
Procentdel af befolkningen i alderen 20-24 år, som højst har afsluttet en sekundæruddannelse på første trin, mænd		5,8	4,9	10,9	8,8	:	:	8,6	7,3	44,2	42,9	5,5u	6,1u	12,5	12,8	19,1	19,1
Procentdel af befolkningen i alderen 20-24 år, som højst har afsluttet en sekundæruddannelse på første trin, kvinder		7,9	4,9	13,1	9,8	:	:	7,0	6,3	43,7	42,7	6,3u	6,2u	17,0	14,9	14,4	14,1
Procentdel af befolkningen i alderen 20-24 år med en sekundæruddannelse på andet trin eller en postsekundær ikke-tertiæruddannelse, i alt		82,2	86,9	77,2	80,3	:	:	84,9	85,0	35,7	36,1	86,6	86,9	70,5	70,8	65,3	65,1
Procentdel af befolkningen i alderen 20-24 år med en sekundæruddannelse på andet trin eller en postsekundær ikke-tertiæruddannelse, mænd		86,9	90,6	82,5	83,7	:	:	86,3	86,3	38,3	39,4	89,0	89,4	74,5	74,2	66,1	65,8
Procentdel af befolkningen i alderen 20-24 år med en sekundæruddannelse på		77,2	82,9	71,8	76,7	:	:	83,3	83,5	33,3	32,9	83,7	84,0	66,0	66,9	64,4	64,4

andet trin eller en postsekundær ikke-tertiæruddannelse, kvinder																	
Procentdel af befolkningen i alderen 30-34 år med en terciæruddannelse, i alt		33,9	34,0	29,1	30,5	20,9e	23,5e	29,9	31,4	26,5	27,3	23,1	23,8	19,1	21,8	39,0	39,8
Procentdel af befolkningen i alderen 30-34 år med en terciæruddannelse, mænd		31,8	30,0	24,5	24,6	18,0e	21,1e	24,7	25,4	28,3	28,6	16,6u	19,4	18,9	22,4	34,3	34,8
Procentdel af befolkningen i alderen 30-34 år med en terciæruddannelse, kvinder		35,9	37,7	33,8	36,8	23,9e	26,0e	35,3	37,6	24,6	26,0	29,4	28,4	19,4	21,2	43,8	44,8

Nationalregnskaber	Note	Montenegro		Nordmakedonien		Albanien		Serbien		Tyrkiet		Bosnien-Hercegovina		Kosovo *		EU-28	
		2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Bruttonationalprodukt																	
I løbende priser (mia. EUR)		4,0	4,3	9,7p	10,0p	10,7	11,6p	36,7	39,2	780,2	753,9	15,3	:	6,1	6,4	14 958,3	15 382,6
Pr. indbygger (EUR)		6 400	6 900	4 700e	4 800p	3 700	4 000p	5 200	5 600	9 800	9 400	4 400	4 700	3 400	3 600	29 300	30 000
I købekraftsstandarder (KKS) pr. indbygger		13 000	13 700	10 800e	10 800p	8 600	9 100p	11 400	11 600	19 200	19 900	9 000	9 500	:	:	29 300	30 000
I købekraftsstandarder (KKS) pr. indbygger, i forhold til EU-gennemsnittet (EU-28 = 100)		44	46	37e	36p	30	30p	39	39	65	66	31	32	:	:	-	-
Reel årlig ændring (mængde) sammenlignet med det foregående år (%)		2,9	4,7	2,8	0,2p	3,3	3,8p	3,3	2,0	3,2	7,4	3,1	:	4,1	4,2	2,0	2,4
Bruttoværditilvækst fordelt på hovedsektorer																	
Landbrug, skovbrug og fiskeri (%)		9,0	8,4	10,6	9,1p	22,6	21,8p	8,2	7,3	7,0	6,9	7,5	:	13,0	11,4	1,6	1,7
Industri (%)		12,2	11,2	19,7	20,6p	14,0	12,8p	26,3	26,5	22,3	23,2	22,6	:	21,5	21,8	19,5	19,7
Byggesektor (%)		6,7	8,2	8,0	7,2p	10,2	10,5p	4,7	5,0	9,7	9,7	4,6	:	8,1	9,9	5,3	5,4
Tjenesteydelser (%)		72,1	72,2	61,7	63,1p	53,2	54,9p	60,8	61,2	61,0	60,2	65,3	:	57,4	56,9	73,6	73,2

Betalingsbalance																	
Udenlandske direkte nettoinvesteringer (ind- og udgående), netto (mio. EUR)		371,6	484,3	316,9	180,0	936,5	993,8	1 899,2	2 418,1	9 211,3	7 277,2	256,8	330,1	177,2	212,0	30 664,7	– 72 791,5
Udenlandske direkte nettoinvesteringer (ind- og udgående), netto (% af BNP)		9,4	11,3	3,3	1,8p	8,7p	8,6	5,2	6,2	1,2	1,0	1,7	:	2,9	3,3	0,2	– 0,5
Udenlandske direkte nettoinvesteringer (ind- og udgående) i forhold til EU-28 (mio. EUR)		– 25,6	174,1	199,1	100,2	274,7	:	1 304,4	1 756,7	3 166,7	1 786,0	214,9	217,0	15,6	107,3	-	-
Udenlandske direkte nettoinvesteringer (ind- og udgående) i forhold til EU-28 (% af BNP)		– 0,6	4,0	2,1	1,0p	2,6	:	3,6	4,5	0,4	0,2	1,4	:	0,3	1,7	-	-
Overførsler i % af BNP		4,8	4,7	2,0	1,9p	5,7p	5,5	7,3	7,6	0,1	0,0	8,2	:	11,4	11,8	0,1	0,1

Udenrigshandel med varer	Note	Montenegro		Nordmakedonien		Albanien		Serbien		Tyrkiet		Bosnien-Hercegovina		Kosovo *		EU-28	
		2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Andel af eksporten til EU-28-lande i værdi af den samlede eksport (%)		37,4	34,8	80,0	81,1	77,9	77,2	67,6	67,6	47,9	47,0	71,3	71,2	22,6	24,9	-	-
Andel af importen fra EU-28-lande i værdi af den samlede import (%)		48,2	47,4	61,9	62,9	63,1	61,7	58,7	58,9	39,0	36,4	61,9	60,9	43,1	43,1	-	-
Handelsbalance (i mio. EUR)		- 1 736	- 1 932	- 1 786	- 1 818	- 2 399	- 2 622	- 2 483	- 3 194	- 50 676	- 67 771	- 3 448	- 3 646	- 2 480	- 2 669	37 238	21 099
International handel med varer og tjenesteydelser i forhold til BNP																	
Import (% af BNP)		63,1	64,5	65,5	69,2p	45,8	46,6p	53,4	57,1	24,9	29,3	52,3	:	50,9	52,5	40,4	42,0
Eksport (% af BNP)		40,6	41,1	50,7	55,4p	29,0	31,6p	48,6	50,5	22,0	24,8	35,4	:	23,7	26,7	43,9	45,7

Offentlige finanser	Note	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
** Offentlige overskud (+)/Underskud (-) (%) (% af BNP)		- 2,8	- 5,6	- 2,7	- 2,7	- 1,8	- 2,0	- 1,2	1,1	- 1,1	- 2,8	1,2	2,6	:	:	- 1,7	- 1,0
** Offentlig gæld (%) (% af BNP)		64,4	64,2	39,9	39,5	68,6	66,8	68,8	58,7	28,3	28,3	40,5	36,1	14,6e	16,6e	83,4	81,7

Finansielle indikatorer	Note	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Årlig ændring i forbrugerpriser (%)	4)	0,1	2,8	0,2	2,1	1,5	3,3	1,3	3,3	7,7	11,1	- 1,1	1,2	0,3	1,5	0,2	1,7
**Privat gæld, konsolideret, i forhold til BNP (%)	5)	:	:	:	:	:	:	:	:	84,8	85,1	84,5	83,3	:	:	141,9	140,3
Samlet udlandsgæld, i forhold til BNP (%)		:	:	74,7	73,6p	73,4p	68,7	72,1	65,3	47,4	53,4	:	:	33,2	32,6	:	:
Samlet gæld i udenlandsk valuta, i forhold til BNP (%)	6)	:	:	:	:	73,5	68,7	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Rente for udlån (et år, pr. år (%))	7)	7,45	6,81	4,25	3,75	5,89	5,98	5,50	5,00	15,79	18,12	4,97	3,88	7,47	6,83	:	:
Rente for indlån (et år, pr. år (%))	8)	0,93	0,69	0,25	0,25	0,80	0,75	2,50	2,00	10,33	13,53	0,09	0,06	1,01	1,04	:	:
Værdi af reserveaktiver (inklusive guld) (mio. EUR)		803,0	897,7	2 613,4	2 336,3	2 945,0	2 995,9	10 204,6	9 961,6	95 863,2	95 361,6	4 873,2	5 397,5	605,1	683,4	:	:
Internationale reserver - ækvivalens i importmåneder		3,9	3,9	4,9	4,0	7,2	6,7	6,2	5,4	6,0	5,2	7,3	7,2	2,3	2,4	:	:

Virksomheder	Note	Montenegro		Nordmakedonien		Albanien		Serbien		Tyrkiet		Bosnien-Hercegovina		Kosovo *		EU-28	
		2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Industriproduktionsindeks (2010 = 100)		84,4s	81,8s	122,0	122,2	143,8	142,9	111,7	115,8	126,3	134,3	112,0	115,5	:	:	105,6	109,1s

Infrastruktur	Note	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Jernbanenet (linjer i drift pr. 1 000 km²)	9)	18,4	18,4	27,4	27,4	12,2	12,2	48,6	48,5	13,2	13,3	20,0	20,0	30,9	30,9	:	:
Motorvejsnet (kilometer)		0	0	259	259	:	:	741	963	2 542	2 657	163	172	98	108	:	:

Energi	Note	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Nettoenergiimport i forhold til BNP		3,4	4,9	5,2	5,9	1,3	2,5	3,4	4,3	1,0	1,5	4,3	:	4,1	5,4	1,3	1,5

: = foreligger ikke
b = brud i serie
e = anslået værdi
p = foreløbig
s = skøn/beregning fra Eurostat
u = lav pålidelighed
- = ikke relevant

* = Denne betegnelse indebærer ingen stillingtagen til Kosovos status, og den er i overensstemmelse med FN's Sikkerhedsråds resolution 1244 og Den Internationale Domstols udtalelse om Kosovos uafhængighedserklæring.

** = Dataene for udvidelseslandenes offentlige underskud og gæld offentliggøres, "som de forefindes", uden nogen sikkerhed for deres kvalitet og overholdelse af ESA-reglerne.

Fodnoter:

- 1) Tyrkiet: arbejdsløshed baseret på 4-ugerskriterium + udelukkende aktive jobsøgningsmetoder.
- 2) Bosnien-Hercegovina: den offentlige sektor omfatter hovedafdeling O, P og Q i NACE rev. 2, mens den private sektor omfatter andre NACE-hovedafdelinger. Montenegro: eksklusive NGO'er; dataene vedrører antallet af ansatte (i den private eller offentlige sektor) som en andel af det samlede antal ansatte.
- 3) Albanien: offentlig sektor. Bosnien-Hercegovina: nettoindtjening. Serbien: lønninger udbetalt til ansatte af juridiske enheder og personlige foretagender.
- 4) Harmoniseret forbrugerprisindeks, undtagen for Bosnien-Hercegovina.
- 5) Bosnien-Hercegovina: data for monetære finansielle institutioner.
- 6) Albanien: udlandsgæld (herunder udenlandske direkte investeringer).
- 7) Albanien: vægtet gennemsnitssats anvendt på nye 12-måneders lån i løbet af den pågældende måned, for 12-måneders løbetid. Montenegro: vægtet gennemsnitlig effektiv rente, udestående beløb, årligt. Nordmakedonien: ved årets slutning (31. december). Bosnien-Hercegovina: satser for kortfristede lån i national valuta for ikkefinansielle selskaber (vægtet gennemsnit).
- 8) Albanien: indlånsrentesatserne er den vægtede gennemsnitlige sats for nye indlån godkendt i løbet af den pågældende måned, for 12-måneders løbetid. Montenegro: vægtet gennemsnitlig effektiv rente, udestående beløb, årligt. Nordmakedonien: ved årets slutning (31. december). Tyrkiet: Facilitet for indlån på anfordring. Bosnien-Hercegovina: satser for anfordringsindskud i national valuta for husholdninger (vægtet gennemsnit).
- 9) Serbien: baseret på samlet areal i stedet for landareal.